

NÜBÜVVETLE İLGİLİ TANIMLAR

2.1.NÜBÜVVET a) Nübüvvet: Kelime olarak nübüvvet, şanıdaki kıymet, şeref, mekân ve şöhetten dolayı yükseklik anlamına gelmektedir. Bu durumda nübüvvet denince Allah'ın bu görevi verdiği seçkin elçilerin sıfatları, özellikleri, faziletleri, üstünlükleri ve davranışları anlaşılmaktadır. Bu nedenle nebi, yükselmek anlamındaki nübüvvetten türemiştir

İstilaahi olarak nübüvvet, Allah ile kullar arasındaki dünya ve ahiret ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla ifa edilen elçilik görevidir

Nebi: Arapça kökenli bir kelimedir. Müstakil şeriatı olmayan ve kendisinden önce gönderilmiş bir peygamberin dini ile amel eden ve bunu insanlara tebliğde bulunan Allah elçisidir.

c) Nebe':Nebe' kelimesinin temel anlamlarından biri de; haber iletmek, haberleşmek ve haber getirmek manasına gelmektedir. Çoğulu "Enbiya"dır Allah elçisidir.

2.2.RİSÂLET

a) Risâlet: Sözlükte görev ve elçilik manasına gelmektedir. Terim olarak, Yüce Allah'ın mesajlarını insanlara iletmek üzere onlar arasından bazılarını seçerek görevlendirmesidir.

b)Resul: Yüce Allah'ın ilahi hükümlerini tebliğ etmek üzere insanlara gönderilen kimsedir. Bu durumda her resul nebidir, fakat her nebi resul değildir.

c) Peygamber: Farsça kökenli bir kelimedir. Allah'tan insanlara haber getiren kişi demektir. Bu haberden maksat insanların lehine ve aleyhine hüküm ifade eden ilahi mesajları insanlara ulaştıran kimsedir

2.3.Bİ'SET

Bu kelime de yine peygamberliği ifade etmek için kullanılmaktadır. Sözlükte göndermek, yollamak, diriltmek ve uyarmak gibi manalara gelen bi'set, yüce Allah'ın, kullarından seçmiş olduğu kimseleri peygamberlikle görevlendirip beşeriyete göndermesidir.

3. RESUL İLE NEBİ ARASINDAKİ FARK

İslam bilginleri genel olarak nebi ve resul kelimelerinin anlam yönünden birbirlerinin aynısı ve tamamlayıcısı olduğunu söylemişlerdir. r. Bu anlayışa göre her resul nebidir, her nebi de resuldür. Eş'ari kelamcılarının Cüveyn ve Amidî (de bu görüştedirler. Taftazani'ye göre nebi, kendisine vahyedilen şeyleri tebliğ etmek için Allah tarafından görevlendirilip halka gönderilen insandır. Resul da kendisine özel bir kitap ve şariat verilen kimsedir. Resul, nebiden daha özeldir. Bu duruma göre Allah'ın kullarına mesaj göndermek için seçtiği kişi hem resul hem nebi olmaktadır. Bu yönüyle Hz. Muhammed (sav) hem son nebi hem son resuldür. Mutezili kelamcılardan Kadi Abdulcebbar (415/1025) ve taraftarları da; hem resul hem nebinin Allah tarafından gönderilmiş olması nedeniyle bu iki kelimenin anlam bakımından aynı olduğu görüşündedir.

Buna karşılık

Ehl-i Sünnet âlimleri ise, bu iki kelimenin art arda gelmesinin aslında aralarında fark olduğuna işaret ettiğini söylemişlerdir. Yine peygamberlerin sayılarını ifade eden bir hadiste, nebilerin sayısının 124 bin, resullerin ise 313 olduğunun bildirilmesi resul ile nebi arasında fark olduğuna işaret sayılmıştır

Zemahşeri ise; (ö. 538/1143) ayetin resul ve nebi terimlerinin farklılığına delil teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Buna göre; resulün mucize sahibi olduğunu, kendisine kitap indirildiğini belirtmiş, nebinin ise resul olmayıp kendisine kitap indirilmeyen, insanları önceki peygamberin şariatına davet eden bir peygamber niteliğini taşıdığını belirtmiştir

Bazı âlimler de, bu kavramlar arasındaki farkı şöyle belirtmişlerdir: Resul kendisine yeni bir kitap ve şariat verilen peygamberdir. Nebî ise kendisinden önceki peygamberlerin getirdiği kitap ve şariatları tebliğle görevli bir peygamberdir. Peygamberler, kendilerinden önceki peygamberlerin getirdiği tevhid ve ahlak gibi dinin değişmeyen hükümlerini tebliğ etmeye devam ederler

4. PEYGAMBERLERİN NÜBÜVVETTEN ÖNCEKİ HAYATLARI

Yüce Allah bütün peygamberleri, 9 nübüvvet öncesindeki hayatlarını da korumuştur. Onları toplum tarafından yanlış algılanabilecek davranışlardan uzak tutmuştur. Şayet onlar daha önce çevreleriyle geçimsizlik, taşkınlık, hırsızlık, dolandırıcılık, putlara tapma gibi olumsuzluklar yaşamış olsalardı, peygamber olduktan sonra kimse onlara güvenemezdi. Halk üzerindeki itibarları sarsılacaktı. Davet ve tebliğde bulunamazlardı.

5 PEYGAMBERLERİN, KAVMLERİNİN DİLİ İLE GÖNDERİLMELERİ

Allah her topluma, kendi dillerini bilen ve konuşan bir peygamber seçip göndermiştir. Çünkü peygamber gönderilmesinin amacı, Allah'ın emirlerinin insanlara açıklanmasıdır. Şayet o, gönderildiği halkın dilini bilmez ve söyledikleri anlaşılmazsa, toplumun hidayeti seçmesi ve dalâletten kaçınması mümkün olamazdı. Oysaki insanların, ilahi hükümleri anlamaları için, kendi dillerinden konuşan, onlara, hidayet ve dalaleti tebliğ eden bir elçi gelmesi gerekirdi.

6. ALLAH'IN NÜBÜVVETİ DİLEDİĞİNE VERMESİ

Her dönemde peygamber olarak görevlendirilen Allah'ın seçkin kullarına karşı itirazlar olmuştur.

Çoğu kez, inkârcılık ve batıl inançlarda ısrar etmenin temelinde, gurur, kibir ve haset gibi kötü huylar etkili olmuştur. Kureyş liderlerinden Velid b. Mugire (ö.622)'nin ise, şöyle bir gerekçesi vardı: “Eğer peygamberlik hak olsaydı bana gelmesi gerekirdi. Müşrikler daha da ileri giderek Hz. Peygamber (sav)’in nübüvvet makamına layık olmadığını ima etmişlerdir.

7. HER TOPLUMA PEYGAMBER GÖNDERİLMESİ

İnsanlar tabiatı gereği bilmedikleri ve öğrenmedikleri bir konuda sorumluluk almak istemez. Böyle bir durumla karşılaşılsa, hemen itiraz eder. Bu duygu ve karşı koyma psikolojisi insanların yaratılışında vardır. Eğer suç işleyenler uyarılmadan ve bir peygamber gönderilmeden helak olsalardı, kendilerine haksızlık edildiğini söyleyeceklerdi. İşte Allah'a karşı bahanelerinin kalmaması için her topluma bir elçi gönderilmiştir. Aksi halde o topluma azap dilmesi ilahi adalete uygun düşmezdi.

Peygamber gönderildikten sonra artık kimsenin mazeret beyan etme hakkı yoktur. Kıyamet gününde Allah kendi elçilerini dinlemeyenlere, “Size ayetlerimizi anlatan kimse olmadı mı?” diye sorduğunda, hiç kimse buna “yok” diyemeyecektir. Nankörlük yaptıklarını itiraf ederek kendi aleyhlerine şahitlik yapacaklardır

II. İMKÂN, İHTİYAÇ VE TEBLİĞ AÇISINDAN NÜVVET

1. NÜBÜVVETİN İMKÂNI VE HÜKMÜ

Yüce Allah'ın insanlara, vahyi tebliğ etmek amacıyla peygamberler göndermesinin hükmü konusunda, itikadi mezhepler ve filozoflar arasında farklı yaklaşımlar olmuştur

1.1.Aklen İmkânsız Görenler

Hint filozoflarından Berahime ve Sümeniyye gruplarına göre, insan akıllı bir varlıktır. Eşyanın hüsün ve kubhunu kavrama gücüne sahiptir. O halde akıllı olan insanlara, bilinenleri bir daha anlatmak için peygamber gönderilmesi anlamsızdır.

Nureddîn Es-Sabuni (ö.580/1184), peygamber göndermenin aklen imkânsız olduğunu ileri sürer. aklın kabul etmeyeceği şey batıldır.” Bu akımlara göre, iyilikleri sevmek ve kötülüklerden nefret etme fıtratıyla yaratılan insan akıllı, iyi ve kötüyü bilmek için kâfidir, peygamberlerin gönderilmesine lüzum yoktur.

1.2.Adeten İmkânsız Görenler Kendi arzu ve nefislerine göre istediklerini mubah kılan İbahiye grubuna mensup bazı filozoflar ise, peygamberlerin birçok zor sorumluluklarla (tekâlif-i şâkka) birlikte gönderilmesinin, şefkat ve merhamet sahibi olan Yüce Yaratıcı için âdet bakımından imkân dışı olduğunu söylemişlerdir.

1.3.Aklen Zorunlu (Vâcip) Görenler

Mu'tezileye göre, eşyanın hüsün ve kubhünde belirleyici(hâkim) olan şer' değil akıldır. Kulların kesblerinde olduğu gibi, Yaratıcının yaratmasında da aklî hüsün ve kubhun cereyanına bağlı olarak Yüce Yaratıcının hikmet ve adalet sahibi olması hasebiyle kulları hakkında en yararlı ve faydalı (aslah) olanı yaratmasının O'na vacip olduğuna akıllarıyla hükmetmişlerdir

İslâm filozofları da nübüvvetin, aklen Allah'a vacip olduğunu söylemişlerdir. Bu Filozoflara göre insan sosyal bir varlıktır. Tek başına bütün ihtiyaçlarını gideremez. Sosyal ilişkilerin devamı ise kanun ve adaletle olur. Bunu da peygamberler sağlar

1.4.Aklen Mümkün Görenler

Ehl-i Sünnete göre ise; eşyanın hüsün ve kubuhu aklî değil şer'î'dir. Bu nedenle hüsün ve kubuh, kulların fiilleri için söz konusudur. Yüce Allah'ın fiilleri için böyle bir nitelik olamaz. Zira hiçbir şey Cenâb-ı Hakk'a vacip değildir. Çünkü Allah'ın zatı için bir zorunluluk (vacip olma) söz konusu olamaz. Bu itibarla ehl-i sünnet'e göre nübüvvetin hükmü, Allah tarafından kullarına verilen bir ihsan, lütûf ve rahmettir

1.5.Hikmetin Gereği Olarak Zorunlu (Vâcip) Görenler

Haneфіlderden Maverâünnehir bilginlerine göre ise; peygamberlerin gönderilmemesi, nübüvvetin kapsadığı hikmetlerin ortadan kalkmasına neden olur. Bu da hikmet sahibi Yüce Yaratıcı hakkında muhâl olan bilgisizlik, sefihlik ve anlamsızlığı (abes) gerektirir. Dolayısıyla bu bilginlere göre peygamberlerin gönderilmemesi Yüce Yaratıcı hakkında imkânsızdır.

Mâturîdî Allah'ın hikmet sahibi olduğunu, bu hikmetin gereği olarak onları imtihan ettiğini ve onları kendi başlarına bırakmayıp emir ve yasaklar gönderdiğini, nübüvvetin de bu hikmetin bir gereği olduğunu açıklar. Buna göre, nübüvvet müessesesinin mevcudiyetine, akli bir zorunluluk olarak hükmetmek vazgeçilmez bir durum arz eder; bu hem din ve dünya açısından ona olan ihtiyaçtan hem de, Allah'ın lütüfkârlığını kanıtlamaya duyulan ihtiyaçtan kaynaklanır.

Nureddin es-Sabuni de; “hikmet, kulların dünya ve âhirette karşılaşacakları şeyleri ve mutluluklarını sağlayıp, yok olmalarını engelleyecek emir ve yasakları bildirmek üzere Allah'ın peygamber göndermesini gerektirdiğini” ifade etmiştir. (Sabuni, Mâturîdiyye Akâidi, s.110) Bu durumda Ehl-i sünnetin *Eş'arî* kanadı nübüvveti bütünüyle mümkün görürken, Mâturîdîler vacip olarak görmektedirler. Ancak bu vucubiyet Mu'tezile'de olduğu gibi, nübüvvetin Allah'a vacip olması anlamında değil, hikmetin gereği olarak aklen vacip olması şeklindedir

2. PEYGAMBERLEREDUYULAN İHTİYAÇ

Peygamberler, insanlara irşat ve hidayette rehberlik etmek üzere Allah tarafından gönderilmiş kimselerdir. Zira toplumun huzuru onların, Allah'tan alıp tebliğ ettikleri değerlerin yaşanmasına bağlıdır. Peygamberler olmasaydı “insan-ı kâmil” modeli olarak bilinen örnek insanlar da olmazdı.

islam bilginlerine göre; Yüce Allah'tan kullarına ait emir ve yasakların gelmesi, akıllarının idrak edemeyeceği dünya ve ahiret saadetine dair hususları onlara bildirmesi isabetli ve uygun bir şeydir.

2.1.Allah'ın varlığından ve rahmetinden haberdar olmak için peygambere ihtiyaç vardır.

2.2.Akli yönden de Peygamberlerin gönderilmesi bir ihtiyaçtır

2.3.Allah'a Kulluğun gereği olan ibadet ve şükür için Peygamberlere ihtiyaç duyulmuştur.

2.4.Hayatın devamı ve sosyal düzenin sağlanması için nübüvvete ihtiyaç vardır

2.5.İnsanlar; çeşitli meslek, sanat ve icatların geliştirilmesi için peygamberlere muhtaçtır.

2.6.İnsanlara faydalı ve zararlı olan şeyleri öğretmek için peygamberlere ihtiyaç vardır

2.7.İnsanlar arasındaki ihtilafları halletmek üzere peygamberliğe ihtiyaç vardır

2.8.Aklın yetersizliği ve yanılgısı nübüvvete olan ihtiyacı gösterir.

2.9.İnsanların düşünceleriyle keşfedemeyeceği kıssa ve tarihi vakaları öğrenmek için peygamberlere ihtiyaç vardır.

3. PEYGAMBERLERİN TEBLİĞİ VE ORTAK ÖZELLİKLERİ

Hiz. Peygamber (sav) peygamberler arasındaki bu ortak bağı şöyle açıklamışlardır: “Peygamberler baba bir kardeşlerdir. Anneleri ise muhtelifdir. Dinleri birdir.”

3.1. PeygamberlerinTebliği İlahidir.

3.2. Peygamberler Tebliği, Ücret Karşılığı Yapmamışlardır.

3.3. İbadeti Sadece Allah'a Yaparlar.

3.4. Tebliğde Kolaylık Esastır.

3.5. Tebliğde Amaç ve Hedef Açıktır

3.6. Ahireti Dünyaya Tercih Ederler

3.7. Gayba İman etmeyi önemsemişlerd

4-FETRET DÖNEMİ VE TEBLİĞ

Fetret sözlükte, bir şeyin şiddetini kaybetmesi, zayıflaması ve kesintiye uğraması demektir

Peygamber ve vahyin kesildiği dönem, genel olarak, Hz. Muhammed (sav) ile Hz. İsa (as) arasında geçen süreyi kapsamaktadır. İmam Buhari (ö. 256/870)'nin rivayetine göre bu iki Peygamber arasında oluşan kesinti süresi, yaklaşık altı yüz senedir. Bu zaman diliminde yaşayan fetret ehli sayılır ve kendi aralarında üç kısma ayrılmışlardır:

a) Kus b. Saide, Zeyd b. Amr, Tübbâ vb. tevhid inancını tercih edenlerdir. Bunlar akıl ve basiretleriyle Cenâb-ı Hakki birleyen ve bir tevhid ekseninde hayatlarına devam edip gelenlerdir.

b) Amr b. Luhay gibi Allah'a ortak koşarak yeni bir din ihdas etme gayreti içinde olmayı kendilerine prensip edinenlerdir.

c) Kendi akıl ve iradeleriyle, tevhid veya şirkten yana saflarını belirlemeyen ve herhangi bir din edinmeden hayatlarını gaflet üzerine heba edip gelenlerdir.

İslam bilginleri, üç kısma ayrılan bu fetret ehlinden ilkinin mümin ve necat ehli, ikincisinin de kâfir ve azap ehli oldukları konusunda ittifak etmişlerdir. Ancak üçüncü grubun durumu hakkında, ihtilaf edilmiştir. Bazıları fetret ehli denirken, sadece üçüncü grubun durumunu tartışmışlardır.

Eş'ariler bu üçüncü grubu fetret ehli kabul etmiş ve onları mazur göstererek, necat ehli olduklarını kabul etmişlerdir. Bu nedenle Ehl-i Sünnet mezhebinde iman ile küfür arasında yer almayan üçüncü bir duruma rıza gösterdikleri için eleştiriye muhatap kalmışlardır. Eş'ariler, imanın akılla değil vahiyle vacip olduğunu iddia ettikleri için bu sınıf, iman etmekle yükümlü değildir. Dolayısıyla bunlar, iman edemeyeceklerin kategorisine girdiklerinden, müminler ve kâfirler arasında bir orta sınıf oluşturmazlar. Bunlar doğrudan necat ehli sayılır ve azap görmeyeceklerdir

Ehl-i Sünnetten Matürîdîlerin bu husustaki görüşleri şöyledir: Akıl yoluyla Allah'a iman etmek vaciptir. Bu durumda fetret ehli de, Allah'a iman etmekle mükelleftir. Bunlar akıllarıyla delil getirip yüce Allah'a iman etmedikleri takdirde kâfir olarak kalacakları ve necat ehlinden olamayacakları kanaatine varmışlardır. Çünkü müminler ile kâfirler arasında, fetret ehli gibi başka bir orta sınıf yoktur. Buna karşın din bilginleri, bütün farzların aslının ve en büyüğünün iman, bütün haramların aslının en büyüğünün de küfür ve şirk olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Bununla beraber, akıl yoluyla Allah'ın tanınması ve Allah'a inanmanın vacip olması konusunda ihtilaf etmişlerdir. Ehl-i sünnetten Mâtürîdî'ye bağlı bilginler aklın, ma'rifetullah konusunda kâfi olduğunu söylemişlerdir.

Hanefi bilginler de, aklın Allah’a iman konusunda yeterli delil olduğuna dair İmam Ebu Hanife’nin şu sözlerini nakletmişlerdir: “Allah peygamber göndermemiş olsa bile, insan üzerine Allah’ı tanınması vaciptir. Zira hiçbir akıl sahibi kendi yaratıcısını bilmeme hususunda mazur değildir”

III. NÜBÜVVETİN İSPATI VE ŞARTLARI

1. NÜBÜVVETİN İSPATI

1.1.Nübüvvetin aklen isbatı: Varlığı zorunlu olan Allah; yarattığı her şeyi kemâline erdiren, ona hayat bahşeden keremi ve iyiliği bol olan bir zattır. Buna göre; O’nun en üstün varlık olan insanlar arasından seçtiği bir kuluna ihsanda bulunması mümkündür. Nübüvvetle şereflendirdiği bu elçisi aracılığı ile insanların mutluluklarına ve geleceklerine rehberlik etmek üzere bazı hükümler vahyetmesi de doğal bir olaydır.

İmam Matürîdî peygamber gönderilmesinin aklen ispatı ve gerekliliği konusunda şunları söylemiştir: “adalet ve doğruluk aklen güzel görülmüştür. Zulüm ve yalan da aklen kötü ve çirkin telakki edilmiştir. Birincisi insanların kalbinde taht kurmuş, hürmet edilmeye ve mükerrem kılınmaya layık görülmüştür. İkincisi de, çirkin ve kötü bir olay olarak insanların kalplerinde yer almıştır. Bunun için peygamberlerin insanlara, adalet ve doğruluğu, bunların zıddı olan zulüm ve yalanın zararlarını öğretmeleri, kısaca mahiyetinin anlaşılması ve güç olan her şeyin izah edilmesi gerekir. İşte Yüce Allah, bu kutlu elçileriyle kullarını, kendilerinin maslahatına olan şeylere ulaştırır

- a) Cenab-ı Hak’ın bazı seçkin kullarına nübüvveti ihsan etmesi ve onları peygamber olarak göndermesinin mümkün olmadığını iddia etmek akıl ile bağdaştırılmaz.
- b) Akıl önceleyen düşünür ve filozoflar da nübüvvetin aklen mümkün olduğunu kabul etmişlerdir. Aynı şekilde Mu’tezile mezhebi mensupları da peygamber 3 gönderilmesinin hem akıl hem âdet bakımından vacip olduğunu söylemişlerdir. Maverâünnehir bölgesinden bazı Hanefî bilginleri de nübüvvetin akıl ve âdet bakımından vacip olduğu görüşünü benimsemişlerdir.
- c) İnsanlar arasındaki anlaşmazlığın kaldırılması, din ve dünya işlerinin düzene konulması bir ihtiyaçtansanlar birbirleriyle yardımlaşma ve paylaşmada tabii olarak ortaya çıkacak haksız ve yersiz eylemlere yönelik itirazda bulunmaları mümkündür. Bu nedenle herkesin bu kanuna itaat etmesi, onu benimsemesi zor

olduğundan insan fertlerinden bir takım harikuladeliiklerle temayüz eden ve kendisine itaat edilen birinin yaratılması ve peygamber olarak gönderilmesi gerekir.

- d) Son dönem filozofları şöyle demişlerdir. Din duygusu, insanî içgüdünün zorunlu bir gereğidir. Dindarlık düşüncesi, insanların fitrî hayal tablolarından silinemez. Bundan dolayıdır ki insanlık tarihinin hiçbir dönemi Tanrı düşüncesinden yoksun olmamıştır. Ancak insanlar, yüce tanrının şanı hakkında yanlışlığa düşüp zaman zaman putlara tapmışlardır. Peygamberler de bu yanlışlıkları düzeltmişlerdir.
- e) e) Ruhbanlar felsefe ve diğer ilimleri inkâr etmiş, bunlarla uğraşanları işkenceye tabi tutarak insanların dinden nefret etmelerine neden olmuşlardır. Sonuçta bu dönemde, insanlar Yüce Yaratıcıyı inkâr etmiş, fitrî dini terk edip koruyamadıkları için onun yerine hazırlanan uydurma kanunlara uymuşlardır. Bütün tecrübeler göstermiştir ki adalet ve kurtuluş bayrağını temsil eden yeryüzüne sulh ve sükûnu iade edecek ilâhî bir dine daima ihtiyaç duyulmuştur

1.2.Nübüvvetin mucize ile ispatı

Mucize; Yüce Allah'ın peygamberlik davasında bulunan bir kimseyi, doğrulamak için onun eliyle gösterdiği olağan üstü olaydır. her peygamberin gösterdiği mucize, kavmi arasında bilinen sanat, gelişen ilim ve fiil türünden olmuştur

2. MUCİZENİN İMKÂN VE ŞARTLARI

2.1.Mucizenin İmkânı.

Cenab-ı Hak, her an bu tabii kanunları istediğinde değiştirmeye veya yeni bir kanun koymaya muktedirdir. Eşya üzerindeki bu kanunların değişmezliği kendi zatlarından gelmeyip, Allah'ın iradesinden kaynaklanmaktadır. Allah dilerse bunları değiştirir. Bir otomobili yapan nasıl ki onun planında değişiklik yapabilirse, tabiat kanunlarını yaratan Yüce Allah da istediği zaman o kanunları değiştirebilir

2.2. Mucizenin Şartları

a) Mucize Allah'ın fiili veya bunun yerine geçen bir iş olmalıdır. Peygamberler mucize yaratamazlar.

b) Mucize, harikulade olmalı yani tabiat kanunlarına aykırı olmalıdır.

c) Mucize, peygamberlik iddiasıyla birlikte meydana gelmelidir. Peygamberlik iddia etmeden önce veya daha sonra meydana gelen olağanüstü olaylar mucize değildir. Mucize muhatabını aciz bırakma özelliğine sahip olmalıdır

d) Mucize, peygamberin iddiasına uygun olmalıdır

e) Karşı konulmaz cinsten bir olay olmalıdır

f) Nübüvvet iddia edenin elinde meydana gelmelidir.

g) Mucize bir inkâr ve yalanlama olayından sonra meydana gelirse daha tesirli oluze peygamberlik iddiasından önce değil, sonra meydana gelmelidir.

3.NÜBÜVVET, VELAYET VE KERAMET

Nübüvvet ile velayet aynı şey değildir. Nübüvvet velayetten daha özeldir. Veli günahlardan sakınan ve bütünüyle Allah'ın sıfatlarını bilen ve O'na yönelen kimsedir. Buna göre her nebi velidir. Fakat her veli nebi değildir. Peygamberlerde görülen olağanüstü hallere mucize, veli olarak bilinen kimselerden meydana gelen olağanüstü hallere de keramet denir. Buna göre keramet, Allah'ın bir insana ilahi ikram olarak verdiği olağanüstü bir şeydir. Buna bağlı olarak keramet sahibi de mümin ve Allah'ın sevdiği veli kullarından olmalıdır. Şu kadar ki hiçbir veli peygamberlik iddiasında bulunamaz. Peygamberler mucizelerini açıklayabilirler. Çünkü mucize bir iddiaya cevap olmak üzere Allah'ın yardımı ve peygamberlerin eliyle ortaya konulmaktadır. Fakat keramet gösteren kişi, bunu bir delil olarak gösteremez. Başka iddialarda bulunamaz. Hatta velinin kerametini gizli tutması daha uygundur.

İslam bilginleri, kerametın caiz olduğunu söylemişlerdir

Mu'tezile mezhebine mensup kelim bilginleri, velilerin kerametini kabul etmemişlerdir. Onlara göre; velilerden meydana gelen kerametler, peygamberlerin nübüvvetlerine delâlet eden mucizelerin sıhhatine ve delil olmalarına zarar verir.

İbahiye gurubu ise daha da aşırı giderek velayet derecesine ulaşanların dini hükümler kaşışında muaf sayıldıklarını ileri sürmüştür.

4. KERAMET İLE MUCİZE ARASINDAKİ FARK

Bu farklar şunlardır:

- a) Birinci fark “isimlendirme” ile ilgilidir. Nitekim birine mucize denilirken diğerine keramet denilmiştir.
- b) İkinci fark “açıklık ve gizlilik” yönündendir. Bilindiği üzere peygamber mucizeyi gizlemez. Hâlbuki veli, velayetinin kerametle zahir olacağını bildiği halde kerametini hep gizler.
- c) Üçüncü fark ise “bilme ve farkında olma” ile ilgilidir. Veli, kendi velayeti ve kerameti hakkında kesin bir bilgiye sahip değildir. Hâlbuki peygamber hem nübüvvet ve risaletinin, hem de mucize olarak gösterdiği şeyin farkındadır.

5. DİĞER OLAĞANÜSTÜ HALLER

5.1.İrhâs İrhâs, nübüvvet öncesi dönemde, peygamberlerden sâdır olan harikulade olaylardır. Bu tür olaylar, bir nevi nübüvvet için ön hazırlık olarak kabul edilmiştir. Hz. İsa (as)’ın doğduktan hemen sonra beşikte bir çocuk iken konuşması buna örnek olarak gösterilmiştir: “

5.2.İstidrâc. **İstidrâc**; sözlükte derece, derece yükseltmek ve yavaş yavaş sonuca ulaştırmak anlamına gelmektedir. İstilahta ise, Allah’ın bazı kimselere, sapıklıklarını arttırmak ve sonunda şiddetle cezalandırmak için nimetler, başarılar ve olağan üstü işler vermesi şeklinde tarif edilmiştir. Buna göre kâfir ve günahkâr kişilerden arzu ve isteklerine uygun olarak meydana gelen bu tür olağanüstü olaylar inkârcıların başarısına değil bilakis azaba uğrayacaklarına bir işarettir.

5.3.Sihir (Büyü) Büyü, aldatmak, göz boyamak, oyalamak gönlünü çalmak, batılı hak göstermek ve gizli işlem yapmak gibi anlamlara gelmektedir. İstilahta ise büyü; tabiatüstü âlem ile bağ kurmak yahut kendilerinde gizli güçler bulunduğuna inanmak suretiyle bazı doğal nesneler kullanılarak yapılan işlerdir.

5.4.İhanet İhanet, ulûhiyyet veya nübüvvet iddiasında bulunan ve büyü yapan bir kimsenin durumunu yalanlayacak olaylarla karşılaşmasıdır; başka bir ifadeyle kâfirin elinde iddiasının aksini kanıtlayan harikulade olayların vuku bulmasıdır.

5.5.Maûnet Maunet, Allaha’ın herhangi bir mümine yardım etmek üzere gerçekleştirdiği olağan üstü durumlardır. Bu tür olaylar, amelleri ve ahlâkı güzel olan bazı mü'minlerde hernagi bir iddiaya dayanmadan zuhur eden hallerdir. «Kul bunalmaymca, Hızır yetişmez

IV.PEYGAMBERLERİN SIFATLARI

1. CAİZ OLAN SIFATLARYüce Allah Peygamberleri insan cinsinden göndermiştir. Hal böyle olunca bütün beşeri ihtiyaçlar onlar için de geçerlidir. Şu var ki onlara, tebliğ, davet ve irşat edici görevler verildiğinden doğal olarak insanlardan farklı bazı vasıfları olmalıdır. İnsanlarla ortak payda

olarak ifade edilebilecek bu nitelikler şunlardır: Yemek, içmek, uyumak, üzülmek, sevinmek, ağır hissetmek, hastalanmak, iyileşmek, dünyaya ilişkin bazı şeyleri unutmak, hatırlamak, evlenmek, çocuk sahibi olmak, gülmek ve ağlamak gibi hususlar doğal haller olarak kabul edilmiştir.

Ancak nübüvvetin asıl amacına zarar veren ve tiksitmeye neden olan delilik, hamakat ve cüzzam gibi hastalıklar caiz değildir. Hatta peygamberlik esnasında sağır olmak, uzun müddet baygın veya âmâ bulunmak da uygun görülmemiştir.

2.VACİP OLAN SIFATLAR

Peygamberlerde bulunması zorunlu olan beş sıfat vardır. Bunlar: Tebliğ, Sıdk, Emanet, Fetanet ve İsmet’tir. Bu sıfatların zıtları olan gizleme, örtme, yalan, hıyanet, zekâ eksikliği ve günah işleme gibi niteliklerin peygamberlere isnad edilmesi caiz değildir.

1. Tebliğ: Allah’tan gelen vahyin ihtiva ettiği ilâhi hükümlerin, hiçbirini gizlemeden, eksiltmeden ve ilavede bulunmadan aynısını insanlara bildirmektir.

2.Emanet: Emanet, Peygamberlerin güvenilirlik sıfatıdır. Çünkü peygamberler, Allah'tan aldıkları vahyi muhafaza etme konusunda emin ve güvenilir kimselerdir. Allah'ın emir ve yasaklarını eksiltmeden ve bir şey ilave etmeden olduğu gibi ümmetlerine ulaştırmışlardır.

3.Sıdk: Sıdk, doğruluk demektir. Bu sıfat, peygamberlerin verdikleri her haberde doğru olduklarını gösterir

4.Fetanet: Fetanet, akıl, zekâ, kavrayış, anlayış ve anlatış üstünlüğünü ifade eden bir sıfattır.

5.İsmet: İsmet sözlükte, yemekten alı koymak, zararları ortadan kaldırmak ve isyandan

korunmak demektir. Dini terim olarak ismet,

peygamberlerin Allah tarafından isyan etmekten, günah işlemekten, vahiyle yasaklanmış ve haram kılınmış davranışlardan korunmalarını

Kelamcılar ve İtikadi mezhepler, ismet sıfatını nübüvvet açısından tartışmış, aralarında farklı yorumlar ve görüşler ortaya çıkmıştır.

Ehl-i Sünnet ve mutezile mensuplarına göre ismet sadece peygamberlere mahsus bir sıfattır. Buna göre; Peygamberler, nübüvvetleri esnasında mutlak olarak büyük günahlardan, kasten de küçük günahlardan masumdurlar.

Şia mezhebine göre ismet sıfatı, imamet makamında bulunanlar için de geçerlidir. Çünkü Şia, imamların da, peygamberler gibi masum olduklarını iddia etmişlerdir

Peygamberlerde masumiyetin nübüvvet öncesinden mi? sonrasında mı başladığı konusu da tartışılmıştır. Ehl-i sünnete göre peygamberlerin masumiyeti, nübüvvet ile birlikte başlamıştır. Mutezile ise masumiyetin buluş çağıyla başladığını kabul etmiştir.

-Mâtürîdîler'e göre ismet, peygamberin iradesini devre dışı bırakmadan onu kötü fiillerden caydırıcı, hayırlı fiillere sevk edici bir sıfattır.

Eş'arî kalamcıları ismet sıfatını, “Allah’ın peygamberde itaati yaratıp isyanı yaratmaması” şeklinde tanımlamışlardır. Buna göre Peygamber, masum olunca, onu günaha yönelmekten koruyan bir özelliğin bulunduğunu söylemişlerdir.

- **Şia’ya göre**, peygamberlerle birlikte Hz. Fâtıma ile imamlar doğumlarından itibaren küfür ve şirkten, yalan söylemekten, büyük küçük her türlü günahattan, hata ve unutmadan masumdurlar.

2. NÜBÜVVET İÇİN GEREKLİ DİĞER HALLER

1. Erkek Olmak: Buna rağmen peygamberlikte, erkeklik ve kadınlık konusunda Eş’arîler ile Mâtürîdîler arasında görüş ayrılığı olmuştur. Eş’arîlere göre, kadınlardan da peygamber olabilir.

2. Bülüğ

3. Mükemmellik

4. Nübüvvette Sehib Veya Umutma Olmaması: Bazı Eş’arîler, sehib ve nisyan konusunda farklı düşünmüşlerdir. Eş’arî bilginler; “peygamberler hakkında sehib ve nisyânın câiz olmadığını, zira peygamberlerin sehib ve nisyândan korunduklarını söylemişlerdir.

PEYGAMBERLİKTE ÜSTÜNLÜK VE SAYI MESELESİ

1. PEYGAMBERLERDE ÜSTÜNLÜK MESELESİ

Müminler, Yahudi ve Hıristiyanların yaptığı gibi Allah’ın gönderdiği peygamberler arasında iman etme noktasında ayırım yapmamışlardır. Aksine ilk peygamber Hz. Âdem (as) den, son peygamber Hz. Muhammed (sav)’e kadar gelip geçmiş bütün kutlu elçilerin tamamına iman etmişlerdir. Şu var ki Allah peygamberlerine; gönderildikleri kavim, yer ve zamana göre ayrı görev ve mucizeler vermiştir. Tarihi olaylardan anlaşıldığı üzere peygamberlerin bir kısmı diğerlerine oranla daha fazla çile ve meşakkat çekmiştir. Bu özelliklerinden dolayı bazıları, diğer bazılarına göre üstün kılınmıştır

Matürîdî Allah’ın kutlu elçilerinin bir kısmının bir kısmından üstün kılınmasını şöyle açıklamıştır: “Peygamberlerin bir kısmının kavmiyle mücadelesi uzun sürmüş ve onlara karşı yaptığı istidlaller güçlü olmuştur. Bunlar Hz. İbrahim ve Hz. Musa (as)’dır. Yine aynı üstünlüğün tesirlerinin dünya üzerinde uzun sürmesi

anlamının verilmesi de mümkün olup Yüce Allah peygamberlerin bir kısmına bu imkânı lütfetmiş diğerlerine ise vermemiştir. Sözü edilen husus ahiretteki şefa'at ve derece yüksekliği anlamına da gelebilir. Bir de bunun risalet alanlarındaki üstünlük olması muhtemeldir. Şöyle ki, peygamberlerin bir kısmı hem cinlere hem insanlara gönderilmiş iken bazıları sadece insanlara veya sadece kendi kavmine yönelik olarak görevlendirilmiş, bir kısmı da sadece küçük bir topluluğa hitap etmiştir. Nihai gerçeği bilen Allah'tır"

Mûtezile'ye göre; Allah'ın peygamberlerin bir kısmını, diğerlerinden üstün kılma lûtfunda bulunması bahis konusu değildir. Çünkü O, üzerine, yapılması gereken şeyi icra etmiştir. Yapılması gerekli olan şeyi yerine getiren hiçbir kimse, lûtu'f ve ihsanla nitelendirilemez.

Razi de, peygamberler arasındaki fazilet veya üstünlük konusunu şöyle açıklamıştır: "Nübüvvet ve risalette bütün peygamberler eşittir. Ancak fazilet ve üstünlük bakımından bazıları'nın bazılarından daha faziletli ve üstün olmaları mümkündür.

Sonuç olarak nübüvvetteki üstünlüğü, peygamberlerin misyon ve unvanlarından değil üstlendikleri görev ve sorumluluğun ağırlığı açısından değerlendirmek daha uygundur

ULU'L AZM PEYGAMBERLER

1. Hz. Nuh (as)

2.Hz. İbrahim (as)

3.Hz. Musa (as)

.4. Hz. İsa:

6.Hz. Muhammed (sav) :

PEYGAMBERLERİN SAYISI

Kur'an-ı Kerim'den anlaşıldığı üzere, Allah her topluma bir nebi veya resul göndermiştir. İsmail Hakkı Bursevî (1652-1725); Yüce Allah insanlara, ilahi emrini tebliğ etmek üzere her topluma peygamber gönderilmesinin gerekliliğine işaret etmiş ancak bunun Allah üzerine vaciptir şeklinde anlaşılmasını hatırlatmıştır. Çünkü nübüvvette birçok hikmet ve maslahat vardır. Bu sebeple inkâr edip inatlarında ısrar edenler, hem dünyada hem ahirette sorumlu olacaklardır.

Kur'an-ı Kerim'de ismi zikredilen peygamberlerin sayısı yirmi beştir. Bunlardan başka kesin olarak kaç peygamber gönderildiği bilinmemektedir. Buna rağmen her millete, geniş insan topluluğuna bir elçi gönderilmiştir Kur'an'da adı geçen Uzeyir, Lokman ve Zulkarneyn'in Peygamberlikleri ise, ihtilaflıdır. Fakat bazı hadislerde nebi ve resul olarak gönderilen peygamber sayısının daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Kur'an'da adı geçen ve kıssaları anlatılan peygamberler şunlardır:

1-Hz. Âdem (a.s.) 2-Hz. İdris (a.s.) 3- Hz. Nuh (a.s.) 4- Hz. Hud (a.s.) 5-Hz. Salih (a.s.) 6-Hz. İbrahim (a.s.) 7- Hz. Lût (a.s.) 8-Hz. İsmail (a.s.) 9- Hz. İshak (a.s.) 10-Hz. Ya'kub (a.s.) 11- Hz. Yusuf (a.s.) 12- Hz.Şuayb (a.s.) 13- Hz. Eyyüb (a.s.) 14- Hz. Zülkifl (a.s.) 15 -Hz. Musa (a.s.) 16- Hz. Harun (a.s.) 17 Hz. Davud (a.s.) 18-Hz. Süleyman (a.s.) 19- Hz. İlyas (a.s.) 20- Hz. Elyesa' (a.s.) 21-Hz. Yunus, (a.s.) 15 22-Hz. Zekeriyya (a.s.) 23- Hz. Yahya (a.s.) 24- Hz. İsa (a.s.) 25 Hz. Muhammed (sav)

NÜBÜVVET VE VAHİY

1. VAHYİN MAHİYETİ VE UNSURLARI

Mahiyet ve hakikati bize kapalı olan vahyin temel özellikleri şunlardır:

- a) Vahyin kaynağı Allah'tır, o nedenle vahiy, gerçek bilgi demektir
- b) b) Peygamber vahyi bildirildiği gibi alır ve onu aynen tebliğ eder.
- c) c) Peygamber vahyi Allah'tan aldığına kesin inanır. Onda asla şüphesi yoktur.
- d) d) Peygamber vahyi alırken bütün benliği ile ona yönelir, tüm varlığını vahiy olayına teksif eder, onu kavrar ve anlar. Vahyi Allah'tan alıp peygambere getiren Cebrail'dir. Hz. Muhammed (sav)'e indirilen vahiy, yukarıdaki özellikleri en kâmil manada taşıyan tek vahiydir. O nedenledir ki Kur'an, asla şüphe taşımayan ve gerçek bilgiye kaynaklık eden ilahî bir kitaptır. Bu nedenledir ki o, hak ile batılı birbirinden ayıran hidayet rehberi(Bakara, 2/2), hasta gönüllere şifa(İsra, 17/82), rahmet ve bereket kaynağı(En'am, 6/155), ilahî bir nur, dolayısıyla insanlığı karanlıktan aydınlığa çıkaran bir ışık olmuştur.

2.KUR'ÂN-I KERİM'İN VAHİY OLDUĞUNUN AKLİ DELİLLERİ

a) Bilindiği üzere Hz. Peygamber ümmi idi ve Kur'an gibi hikmet ve hakikatlerle dolu bir kitabı ortaya koyması mümkün değildi. Bu amaçla daha önce ne bir kitap yazmış ne de yazılan bir kitabı okumuştur

b) Kur'an vahyi toptan değil, peyderpey nazil olmuş ve farklı zamanlarda ya bir sure ya da ayetler şeklinde 23 yılda tamamlanmıştır.

c) Hz. Muhammed (sav), peygamber olduğu güne kadar hep dostluğun, güvenin, dürüstlüğü, doğru söz ve davranışın örneği olmuştur. Bu nedenle kendisine "el-emin" unvanı verilmiştir. Kırk yıl dürüst davranan birinin daha sonra yalancı olması ve gelmediği halde "bana Allah'tan vahiy geldi" demesi mümkün değildir. değil, peyderpey nazil olmuş ve farklı zamanlarda ya bir sure ya da ayetler şeklinde 23 yılda tamamlanmıştır.

d) Hz. Peygamber, kendi sözlerini Kur'an'dan ayrı tutmuştur. Baştan beri O, Kur'an ayetlerini vahiy kâtiplerine yazdırmış, kendi sözlerinin yazılmasını ise yasaklamıştır. Şüphesiz bu tedbir, Kur'an vahyine beşerî söz ve ifadelerin karışmasını kesinlikle önlemiş ve O'nun ilahî kelâm olma vasfını hakkıyla korumuştur

e) Cebrail (as) her yıl gelir ve Hz. Peygamber ile birlikte nazil olan vahyi kontrol ederdi. Aynı maksatla Cebrail, Resulullah (sav)'ın vefat ettiği yıl içinde iki defa gelmiş ve getirdiği vahyin adeta teyidini yapmıştır. Bu da, O'nda her hangi bir ekleme ve çıkarmanın olmadığını gösterir.

2. VAHYİN GELİŞ ŞEKLİ VE MERTEBELERİ

Kur'an-ı Kerim'in bildirdiğine göre, "Allah, bir insanla ancak vahiy suretiyle (doğrudan) veya perde arkasından konuşur yahut bir elçi gönderir ve izniyle (ona) dilediğini vahyeder." (Şura, 42/51) Bu ilahî beyan, vahyin doğrudan, perde arkasından ve elçi gönderme yoluyla olmak üzere üç şekil ve mertebede gerçekleştiğini göstermektedir. Allah'ın doğrudan vahyetmesi, söz ve mananın sür'atli bir biçimde gizlice kalbe ilka edilip yerleştirilmesi şekliyle olur ki, bu da ya rüya ya da ilham yoluyla gerçekleşir. Hz. İbrahim'e oğlu İsmail'i kurban etmesi (Saffat, 37/102)rüya yoluyla, Hz. Meryem'e oğlu İsa hakkında endişe duymaması (Kasas, 28/7) da ilham yoluyla vahyedilmişti

1.Sadık rüyalar şeklinde gelen vahiyhin başlangıcına ilişkin olarak Hz. Aişe (ra)'nin naklettiği bir hadis vardır. Bu hadise göre Resulullah (sav)'a vahyin ilk gelişi, sadık rüya şeklinde olmuştur. Hz. Aişe, "Resulullah (sav)'ın

gördüğü her rüya, gündüzün aydınlığı gibi apaçık çıkardı” (Buharî, Bed’u’l-Vahiy 1; Müslim, İman 1, Fezail 87) diyor. Kur’an-ı Kerim de peygamberlerin sadık rüyalar şeklinde vahiy alabildiklerini bildirmiş ve bunu da Hz. İbrahim’in oğlu İsmail’i kurban edişine dair kıssa ile anlatmıştır. Kıssada Hz. İbrahim’in, oğlu İsmail’e: “Ey oğulcuğum! Doğrusu ben uykuda iken seni (Allah için) boğazladığımı görüyorum, ne dersin, bir düşün?”

2.Melek vasıtasıyla gelen vahiy:

Hiz. Peygamber’e melek vasıtasıyla inen ilk vahiy, Alak suresinin ilk beş ayetidir. Onları Allah’ın katından getiren ise, vahiy meleği olan Cebrail’dir. Allah’ın Resulü Hira mağarasında bulunduğı bir sırada vahiy indi

3.Çan sesine benzer bir sesle gelen vahiy: Çan sesine benzer bir sesle gelen vahiyde, aracı olan yine melektir. Melek, görünmeden çingirak sesine benzer bir sesle gelir ve vahyi Resulüllah (sav)’ın kalbine ilka ederdi.

.4.İlham yoluyla bildirilen vahiy: Buna Hz. Musa (as)’ın annesi örnek gösterilebilir. Kur’an bu konuya şöyle açıklık getirmiştir: “Musa’nın anasına: Onu emzir kendisine bir zarar geleceğinden endişe ettiğinde onu denize (Nil nehrine) bırakiver. Hiç korkup kaygılanma, çünkü biz onu geri sana vereceğiz ve onu peygamberlerden biri yapacağız. Diye bildirdik.” (Kasas, 28/ 7) Görüldüğü üzere burada vahiy ilham manasında kullanılmıştır.

VAHİY VE İLHAM

Peygamberlere gönderilen habere vahiy, peygamber olmayan kişilere gönderilen habere de ilham denildiğı daha önce açıklanmıştır. Hz. Meryem’e gelen vahiy bu çeşit bir vahiydir. (Kasas, 28/7) Ancak kelâmcılar, genelde vahiy ile ilhamı birbirinden farklı şeyler olarak görmüşlerdir. Çünkü vahiy kesin bilgidir ve hüküm olarak da herkesi bağlar. Hâlbuki ilham, ilhamı alan kişiyle alakalı olduğundan, sadece o kişiyi ilgilendirir; dolayısıyla genel geçerliliğı yoktur. İlham zannidir, onda kesinlik bulunmaz. Zira doğruluğunu, ilahî mi yoksa şeytanî mi olduğunu kontrol etme imkânı yoktur.

VAHİY VE KEHANET

Vahiyle kehanet arasındaki ilgi ve alakaya gelince; bilindiği üzere vahiy Allah Teâlâ'nın, kehanet de kâhin denen birtakım haddini aşan kişilerin sözde gaipten bildirdikleri şeydir. Her ikisi de bilinmeyen âlemle alakalı bilgileri içerirler. Ancak İslâm'a göre Allah'ın gönderdiği vahiy hakkı ve gerçeği, kâhinin kehaneti ise batılı, yalan ve safsatayı ifade eder. O nedenle kâhinlik ve kehanet dinen gayr-i meşru sayılmış ve onlara inanılması yasaklanmıştır. Çünkü gaybı yalnız Allah Teâlâ bilir. Kur'an-ı Kerim bu hususta şöyle buyurmuştur: “Gaybın anahtarları O'nun katındadır, onları ancak O bilir.” (En'am, 6/59)

HZ. MUHAMMED (SAV)'İN NÜBÜVVETİNİN İSPATI (MADDÎ VE HİSSÎ MUCİZELERİ

Şu hadiste ifade edildiği üzere, Resulullah (sav) nübüvvet konusunda Allah'ın elçileri arasında üstünlük tartışmasını uygun görmemiş ve “Beni, Yunus bin Metta'ya tafdil etmeyin”(Müslim, Fedâil, 16) buyurmuşlardır. Konu dikkatle değerlendirildiğinde de anlaşılacağı üzere bu hadis ile ayet arasında bir çelişki yoktur. Hz Muhammed (sav)'in nübüvveti, diğer peygamberlerin nübüvvetini teyid ederek delil teşkil etmektedir. Çünkü bu konudaki en güçlü delil, Allah'ın kudreti ve Resulullah'ın eliyle ortaya konulan maddî ve hissi mucizelerdir. Bu mucizeler üç kısım olarak gruplandırılmıştır:

- 1-Hz. Muhammed (sav)'in zatında meydana gelen mucizeler.
- 2- İnsan ve diğer canlılardan ortaya çıkan mucizeler.
- 3-Cansız varlıklardan zuhur eden mucizeler.

1.ZÂTÎ MUCİZELER

- a) Zati mucizelerden biri, Hz. Muhammed (sav)'in iki omuzu arasında, doğuştan itibaren var olan nübüvvet mührüdür.
- b) Sahabe tarafından müşahade edilen zati bir mucize de, Resulullahın kendisiyle birlikte aynı anda yürüyenlerden boyca daha uzun olarak görünmesidir.
- c) Namaz kıldırırken arkasında bulunanları, önündeymiş gibi görmesidir

d) Hz. Peygamber (sav) umre yapmak üzere ashabıyla birlikte yola çıktığında Hudeybiye mevkiinde bir müddet beklemek durumunda kalmışlardı. Zira Müşrikler bir heyet göndermişler ve Müslümanların, Mekke'yi ziyaret etmelerine izin vermeyeceklerini ifade etmişlerdir. Yapılan görüşmeler üzerine bir antlaşma düzenlenmesine karar verilmiş ise de, Resulullah ve beraberindeki ashabı bir süre burada beklemek zorunda kalmışlardır. Enes (ra)' in rivayet ettiğine göre; bekleme esnasında sahabenin susuzluktan şikâyet etmeleri üzerine, Hz. Peygamber (sav)'in emriyle içinde az miktarda su bulunan bir tulum, huzura getirilmiştir. Tulumun ağız bağı çözüldükten sonra Resulullah (sav) mübarek elini içine koyunca su bereketlenmiş ve herkes bu sudan, ihtiyacı kadar almıştır. Huzurda bulunanlar ve parmakları arasından suyun fışkırdığını görüp, mucizeye tanıklık edenlerin sayısının, bin beş yüz kişiden fazla olduğu rivayet edilmiştir.

e) Hz. Peygamber (sav) gayba ilişkin bazı konuları da vukuundan önce haber vermiştir. Bu bağlamda ölümünden sonra; ” Eşlerinden Zeyneb Bint-i Caşş'ın, önce vefat edeceğini, ehl-i beytinden de, en evvel kızı Hz. Fatıma'nın ahirette kendisine kavuşacağını bildirmiştir. Keza Habeşistan'da vefat eden Kral Necaşî'nin haberini, aynı gün almıştır

f) Kur'an'da açıklandığı üzere zati mucize, Hz. Musa (as)'ın şahsında da “Yed'i Beyza” mucizesi olarak ortaya çıkmıştır. “Elini sıyırıp çıkardı, bir de ne görsün! Bakan kimseler için parlak mı parlak, ılık saçan bir el haline geliverdi.”

g) Hz. Davud (as)'un sesinin güzel olmasıyla ilgili mucizesi de şu ayetlerde yer aldığı gibi zati bir mucizedir. Hz. Davud'un tesbihatı ve tilaveti anında, sesindeki olağanüstü güzelliğinden dolayı bir taraftan dağlar ve vadiler ona boyun eğerek eşlik etmiş diğer taraftan da yabancı hayvan ve kuşlar bir araya gelip O'nu dinlemişlerdir.

2. CANLILARDA ZUHÛR EDEN MUCİZELER

- a) Hz. Peygamber(sav)'in nübüvveti, önceki peygamberlere nazil olan ve tahrif edilmeyen Mukaddes kitapların nüshalarında da yer almıştır. Ben atam, Hz. İbrahim (as)'ın duasıyım. Kardeşim Hz. İsa(as)'ın müjdesiyim ve annemin rüyasıyım.
- b) Hz. Muhammed (sav)'den yaklaşık altı asır önce gelen Hz. İsa (as) da, onun nübüvvet haberini kavmine bildirmiştir: “Meryem oğlu İsa da, “Ey ben-i İsrâil muhakkak ben benden mukaddem gelen Tevrat'ı

tasdik eden ve benden sonra gelecek ve ismi Ahmed olacak bir resûlü müjdelemek üzere gönderildim.” (Saf, 61/6) Bu haberin ayetle tasdik edilmesi de ancak mucize ile izah edilebilir.

- c) Canlı varlıklarda gösterilen bir mucize de karıncanın Hz. Süleyman ile konuşma mucizesidir. Bu husus, şu ayetle açıklanmıştır: “Derken karınca vadisine geldiklerinde, onları gören bir karınca: ”Ey karıncalar, haydin yuvalarınıza girin. Süleyman ve orduları sizi fark etmeyerek ezip çiğnemesinler!” diye seslendi.

3. CANSIZ VARLIKLARDA MEYDANA GELEN MUCİZELER)

a)Hz. Muhammed (sav)’in nübüvvetinin tasdikinde mucize anlamına gelen cansız varlıkların şahitlikleri de olmuştur. Buna örnek olarak onun işaret etmesi üzerine, ayın ikiye bölünme olayıdır.

b) Hz. Aişe’(r.a.)’ da, taş ve ağaçların Hz. Peygamber (sav)’e “es-Selamü aleyküm ya Resulallah” sözleriyle selam verdiklerini söylemiştir

- d) Yine Hayberli bir Yahudi kadın (Zeyneb bint el- Hârise) , bir koyunun etini zehirleyip kızartmış, sonra onu Resulullah’a ikram etmek için arkadaşlarıyla birlikte davet etmişti. Yemeğe başladığında, Hz. Peygamber (sav) etin kol kısmını aldı yanındakiler de aynı koyun etinden yemeğe hazırlanıyordu. Sonra Resulullah onlara “ Yemekten ellerinizi çekin “ buyurdu. Akabinde Yahudi kadını çağırdı ve ona “bu koyunu zehirledin mi? “diye sordu. Kadın bunu sana kim haber verdi? Deyince, Resulullah “elimde bulunan şu kol haber verdi” buyurdu.

- e) d) Mescidi Nebî ’de bir hurma kütüğünün inlemesi de cansızlarda meydana gelen bir başka mucize örneğidir.

- f) e) Hz. Musa’ya ait asa’nın yılanı dönüşmesi

4. AKLİ VE HİKEMİ MUCİZE

Daha önce de açıklandığı üzere mucizeler; adet ve alışılmışın dışında meydana gelen olağanüstü olaylardır. Nübüvvet iddiasında bulunan bir kimsenin, Allah’ın elçisi olduğunu, amaç ve davasının doğruluğunu ispatlamak

için ortaya koyduğu güçlü bir delildir. (Cürcanî, et-Ta'rifat, 249) Bu delil ve güç sıradan insanların yapamadığı, Allah'ın fiil ve kudretiyle sadece peygamberlere lütfettiği, olağanüstü olaylar ve hallerdir. (Cürcanî, Mevakıf Şerhi, Çev: Türker, 2015, 398) Buna göre; Kur'an, bir mucizedir. Çünkü bu mucize, Hz. Muhammed (sav)'ın nübüvvetinin hak ve gerçek olduğunu ispat eden en güçlü ve kalıcı delildir. Nitekim Kur'an'nın bazı sure ve ayetlerinde işaret edildiği gibi inkârcılara karşı, meydan okunmuştur. Öyle ki bu kitabın Allah'tan geldiğine dair şüphe içinde olan varsa veya onu Hz. Peygamber (sav)'in uydurduğunu iddia ediyorlarsa ve bu iddialarında samimi iseler buyursunlar benzerini yapıp meydana getirsinler. Fakat bu iddialarına rağmen Kur'an'a denk olabilecek bir kitap, sure, ayet ve tek bir söz bile meydana getirememişlerdir. Aksine Kur'an onları mahcup etmiş, aciz ve çaresiz bırakarak meydan okumuştur:

1-Kur'an, Allah kelimidir. Çünkü onda yer alan kelimeler ile bunların kullanım biçimi, grameri, uygulanan edebi sanat ve yüklenen manalar taklit edilemeyecek bir mükemmelliktir. Bir insanın veya toplumun bu düzeyde bir metni meydana getirmesi aklen ve ilmen imkânsızdır.

2-Kur'an nazil olduğu dönemde, önemli bir yeri ve şöhreti bulunan Arap edebiyatı ve şiirine de benzemez. Bu dönemde yazılan şiir veya nesir şeklindeki metinler çok yaygındı. Bu amaçla fuarlar ve yarışmalar düzenleniyordu. Fakat Kur'an; itikat, ibadet, muamelat, ahlak, misaller, kıssalar ve tarihi olaylara yer vererek müstesna bir üslup ve şekil güzelliği ile beşer sözünü gölgede bırakmıştır.

3- Kur'an muhteva yönünden de mucizedir. Onda insanın Allah'a inanma ve ibadet etme özgürlüğü, evrenin yaratılışı, sevk ve idaresi, canlıların var oluşu, dünya ve ahiret hallerine dair bilgiler mevcuttur

İmam Gazâlî Kur'an'ın akıl ve hikmet yönünden mucize oluşunu şöyle açıklamıştır: “Câhil Araplar putlara, Hind Mecusîleri ateşe, Fars'ın cahilleri ise yıldızlara tapmışlardır. Hristiyanlar da Hz. İsa (as)'nın ilâh veya ilâhın oğlu olduğunu söyleyerek Allah'ı tanıma konusunda hataya düşmüşlerdir. Yahudiler, Tevrat ile amel etmeyi terk etmiş hırs, tamahkârlık, çeşitli hile ve yalanlarla hakkı gizlemişlerdir. Araplar, kendi kızlarını diri diri toprağa gömecek kadar sapıtmışlardır. Tatarlar, İslâm diyarını tarumar edip Müslümanları katletmişlerdir. Kısaca yeryüzü, her türlü çirkin olay, küfür, cehalet ve zulümle kaplanmış. İlahi dengenin bozulduğu ve hakikî dinlerden iz kalmadığı bir zamanda Kur'an, içerdiği ilâhî bilgiler, hakikatler, güzel ahlâk, maslahat ve hikmetlerle bütün dünyayı aydınlatmıştır. İnanmayanlar bile güzel davranışları ve iyi işleri Kur'an'ın nurundan iktibas etmişlerdir.

Davet Ve Hikmet Yönünden Kur'an:

Bu açıklamalardan da anlaşıldığı üzere Kur'an, Hz. Muhammed (sav)'e verilen en büyük hayır, ilim ve hikmettir. İnsanları Allah yoluna davet etmenin temelini oluşturan ilahi bir kaynaktır.

Cürcanî hikmet kavramını, Kur'an'nın helal ve haramı bildirmesi, ilim ve amelin birlikte olması, eşyanın hakikatının belirtilmesi, gerçeğe uygun düşen söz ve Allah'ın canlılara olan merhameti şeklinde açıklamıştır.

imam Matürîdî de; "Allah hikmeti dilediğine verir" mealindeki ayette geçen hikmeti şöyle yorumlamıştır: "Hikmet Kur'an demektir. Çünkü cenab-ı Hak çeşitli ayetlerde Kur'an; nurdur (en-Nisa, 4/4), hidayet kaynağıdır (Bakara, 2/2), ruhtur, (Şûra, 42/52), şifadır (Yunus, 10/57) buyurmuştur. İnsan nurla eşyanın hakikatını görür, hidayetle bütün hayırları idrak eder, şifa ile her hasta sağlığa kavuşur ve her türlü afet yok olup gider.

İmam Süyûtî'ye (1445-1505) göre; "bütün insanlara peygamber olarak gönderilen Hz. Muhammed (sav)'e verilen maddî ve hissî mucizelerden başka aklî ve manevî mucizelerin de bahşedilmesi, iki nedene dayanmaktadır. Birincisi, Hz. Peygamber (sav)'in gönderildiği kavmin; zekâ, akıl ve hikmetle ilerlemiş olmasıdır. İkincisi de onun peygamberlerin sonuncusu olup din ve şariatının sonsuza kadar bâkî kalmasıdır.

5.İSRA VE MİRAC MUCİZESİ

İsra ve Mi'rac mucizesi, Hz. Muhammed (sav)'e, bir takım ilahi ayetlerin gösterilmesi amacıyla meydana gelen olağanüstü bir olaydır. Söz konusu hadisenin ilk bölümü İsra, ikinci bölümü ise Mirac olmak üzere iki aşamada tamamlanmıştır. Hicretten önce vuku bulan bu kutlu yolculuğun keyfiyetinde bazı ihtilaflar olmuştur. İhtilaf konunun aslı ile ilgili değil daha çok, olayın rüya ile mi, ruhen mi, yoksa ruh ve bedenle birlikte uyanırken mi? Gerçekleştiği şeklinde ortaya çıkmıştır. Bazıları da bu olayın, biri uykuda diğeri uyanırken olmak üzere iki defa olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak bu görüş zayıf kabul edilmiştir. Hadisenin Mescid-i Haramdan, Mescid-i Aksa'ya kadar olan bölümü ayetle sabittir. Buna göre, Hz Peygamber (sav) bir gece veya gecenin bir bölümünde Mescid-i Haram'dan çevresi mübarek kılınan Mescid-i Aksa'ya götürülmüştür. Buradaki buluşmadan sonra ise,

mi'rac'a devam edilmiştir. Ehl-i Sünnet âlimleri, İsra ve Mi'racın ruh ve bedenle birlikte yapıldığı kanaatindedirler. Buna göre;

a)İsra olayını anlatan sure “نَحَابْسُ” lafzı ile başlamaktadır. Bu lafız sadece Allah’a nispet edilir ve insanların, benzerini asla yapamayacakları bir iş için kullanılır.

b)Ayette geçen “رَى سَأُ” fiili maddi ve hakiki bir yürüyüşü ifade etmektedir. Bu fiil değişmeceli (mecâzî) bir yürüyüş için kullanılmaz

c) Yine ayette geçen “هَيْبَ ع.” kelimesi, bütün zati unsurlarıyla insanı ifade eder. Ruh ve cesedin bir arada olduğu şahsı göstermektedir

d) Müşriklerin bu olayı haber alır almaz, Hz. Muhammed (sav)’i, inkâra teşebbüs etmeleri de bu yolculuğun gerçek anlamda yapıldığını teyid etmektedir.

e) İsra sabahı Hz. Peygamber (sav) bu olayı insanlara anlatınca, daha önce iman etmiş bazı insanlar irtidat etmişlerdir. Bu durumda iman etmiş bazı kişilerin bile dinden çıkmasına sebep olan bir hâdisenin, rüyada yapılan bir seyahatten ibaret olduğuna inanmak çok isabetli görünmüyor.

1. Mi'rac Ve Mucize

Mi'rac Kelam âlimleri tarafından mucize olarak kabul edilmekle birlikte, kelam eserlerinin birçoğunda olayın Hz. Peygamber (sav)’in hissi mucizeleri arasında zikredilmemesi dikkat çekicidir. Resulullah’ın amcası Ebu Talip ile hanımı Hz. Hatice’nin vefatının, ayrıca maddi ve manevi eziyetlere maruz kaldığı, Taif seferi dönüşünün ardından gerçekleşen mi'rac olayının ona Allah tarafından lütfedilen manevi bir destek olduğu açıktır. Bu ilahi lütfun, son peygamberin getirdiği mesajın Mescidi Aksa’da kendilerine namaz kıldırıldığı ve semalarda görüştüğü peygamberlerin mesajlarını ihya edeceği ve hak dinin bütün dinlere hâkim olacağı (Feth; 48/28) şeklinde yorumlanması hem nasslar hem tarih açısından isabetli görülmüştür.

2. İsra ve Miracın İnanç Yönünden Sonuçları

1-Hz. Peygamber (sav)’in isra ve miraç mucizesini ilan etmesiyle, müşriklerden büyük tepki gelmiştir. Onlar bu olayı tasdik etmek bir yana Hz. Muhammed (sav)’e her fırsatta söyledikleri sihir, kâhin ve yalan gibi iddılarını tekrarlamışlardır

2- Henüz imanı gönüllerine sindiremeyen bazı Müslümanlar bu olayı kavramaktan aciz kalmışlardır. Bu nedenle din değiştirenler (irtidad edenler) bile olmuştur.

3-Miracın inkâr edilmesi ve müşriklerce karşı konulması olayı, miracın uyanık halinde ruh ve bedenle birlikte gerçekleştirilen bir mucize olduğunu göstermektedir.

4-İsra hadisesi, kat'i delâlet ve Kur'an-ı Kerimin nassı ile sabit olmuştur. Ayrıca sahih hadis kaynaklarında yer almış ve birçok sahabelen de rivayet edilmiştir

5- İsra ve mi'racdan gözetilen maksat, Yüce Allah'ın peygamberine, varlığına kudretine delalet eden muazzam ayetlerini göstermektir. Cennet, cehennem, arş, kürsü vs. ayetleri yaratmış olması gibi

6-Yüce Allah Hz. Muhammed (sav)'i İsra ve Mirac ile Hz. Musa 'yı da verdiği kitap ile mükerrem kılmıştır.

7-Hz. Peygamber (sav) bu mucize ile Mescid-i Aksa'da, temelde aynı görevi üstlenmiş olan bütün peygamberlerle bir araya gelmesine vesile olmuş ve nübüvvetin, Hz. Muhammed (sav) ile sona erdiği açıklanmıştır.

MUCİZELERİN VUKUUNDA PEYGAMBERİN ROLÜ

Peygamberler birer beşerdir. O nedenle ortaya koydukları fiiller de genelde beşerî boyutta gerçekleşir ve insanî nitelik taşırlar. Hâlbuki mucizeye konu olan fiiller, beşer takatinin üstünde fevkalade olaylar olarak meydana gelirler. Hz. Musa'nın elinde asanın ejderhaya dönüştürülmesi, Hz. İsa'nın müdahale etmesiyle ölülerin diriltilmesi ve Hz. Muhammed (sav)'in eliyle işaret etmesi üzerine ayın ikiye bölünmesi buna örnek gösterilebilir. Mucize olayında peygamberlerin nasıl bir rol aldıklarını bilmek önemlidir. Bunun için “acaba peygamber olan zat, mucize niteliği taşıyan hadiseyi kendi kudreti ve kabiliyeti ile mi meydana getirmektedir? Bu zat istenilen her mucizeyi istendiği her yer ve zamanda gösterebilir mi? Yoksa işin içinde başka bir güç ve irade mi var?” gibi sorular aklı gelmektedir.

“Hiç bir peygamber, Allah'ın izni olmadan bir mucize getiremez. Allah'ın buyruğu gelince, iş gerçekten biter. İşte o zaman, boşa uğraşanlar hüsranda kalırlar.”

MUCİZELERİ KABUL ETMEYENLERİN İDDİALARI

Materyalist filozoflar, avamın zihnini bulandırıp yanıltmak amacıyla, bazı mucizeleri, uygun olmayan başka sebeplerle de izah etmeye çalışmışlardır. Şöyle ki: Hz. Musa'nın Tur Dağı'ndaki “ateş” mucizesinin volkan ve

fosfor, “yed-i beyzâ” mucizesinin, alaca hastalığı (baras), “Asanın ejderha olması” mucizesinin ise, sihir ve el çabukluğu türünden olduğunu söylemişlerdir. Hz. Musa’nın, kendisine inananları denizden yol açarak kurtarması ise, “denizin yarılması” şeklinde değil, bu mucizenin denizdeki gel-git (med ve cezir) hareketinden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. Bu tür hayali iddia ve sebeplerle, gün ışığı gibi apaçık birer hakikat olan mucizelerin berraklığını örtmeye çalışmışlardır.

Hint kökenli Berahime ve Sümeniyye grupları, eşyanın hüsün ve kubuhunu kavrama gücüne sahip olan akıllı insanlara, bunları (eşyanın hüsün ve kubuhunu) öğretmek amacıyla peygamberlerin gönderilmesinin anlamsız olduğunu söylemişlerdir. Böyle bir olayın hikmet sahibi olan Yüce Yaratıcı’dan ortaya çıkmasının imkân dışı olduğunu savunmuşlardır.

İbahiye grubuna mensup bazı insanlar da, Hz. Peygamber (sav) birçok zor sorumluluklarla birlikte gönderilmesinin, şefkat ve merhamet sahibi olan Yüce Yaratıcı için âdet bakımından imkân dışı olduğunu iddia etmişlerdir. Oysaki nübüvvet hem aklen hem âdet yönünden mümkündür. Bu hususun, yukarıda ifade edilen delillerle de sabit ve vaki olduğu anlaşılmıştır. Hal böyle olunca bu grubun da ileri sürdüğü iddiaların geçersiz olduğu ortaya çıkmış ve nübüvvetin aklen imkânsız oluşu iddiası çürümüştür.

Dinleri umursamayan bu sefihler; hayvanları keserek onlara acı çektirmenin, insanları oruçla aç ve susuz bırakmanın, zekâtla malı telef etmenin, had cezasıyla bir canı yok etmenin, hacda baş açık ve yalın ayak koşarak insanı yormanın anlamsız olduğunu söylemişlerdir. Bu eylemler, hikmet sahibi Yüce Yaratıcının ortaya koyduğu hükümler olmadığını ve peygamberlerin de bunları tebliğ için gönderilmediğini ileri sürmüşlerdir. Bu gerekçeden hareketle hem mevcut din ve şariatların terk edilmesi gerektiğini söylemişler, hem de peygamberlerin gönderilmesini inkâr etmişlerdir

HZ. MUHAMMED (SAV)’İN ÜMMİLİĞİ

Ümmi kelimesi, Kur’an’ı Kerimin altı yerinde geçmekte olup, öne çıkan anlamıyla, Hz. Peygamber (sav)’ın, okuma ve yazmasının olmadığını gösteren bir sıfattır. Bu kelime sözlükte üç manaya nispet edilerek kullanılmıştır: Birincisi, “kastetmek” anlamındaki “emm” kökünden, ikincisi “anne” anlamına gelen “ümm”, üçüncüsü de

“topluluk, millet” gibi manaları ifade eden “ümme” kelimelerine nispet edilerek ifade edilmiştir. Buna göre ümmî “yazma bilmeyen, okuması olmayan ve tahsil görmemiş kimse” demektir.

İlk bakışta insanlar için bir eksiklik gibi görünen ümmilik, Hz. Peygamber (sav) için bir üstünlüktür. akdır edileceği üzere okumak ve yazmak, birinden öğrenim görmek suretiyle olabilir. Fakat Hz. Peygamber (sav)’in başka birinden öğrenim görmediği açıklanmaktadır. Eger o birinden okuma yazmayı öğrenmiş olsaydı, Kur’an-ı yalanlamak için bahane arayanlar, onu başka birinden veya bir ehl-i kitap mensubundan okuyup yazdığını iddia ederek daha kolay iftira atarlardı.

Razi bu konuda şunları söylemiştir: “ümme kelimesi, Arap milletin özelliğini taşıyan kimselerin vasfıdır. Çünkü arapların çoğu okuma yazma bilmiyordu. Hz. Peygamber (sav) de okuma yazma bilmiyordu. Şayet Resulullah okuryazar olsaydı ve bazen önceki kavimlerin kitaplarını okusaydı, Kur’an’ın bu okumalar neticesinde meydana geldiği hususunda itham edilirdi. Ama o, hiçbir öğretim ve okumada bulunmaksızın pekçok ilimleri ihtiva eden yüce Kur’an-ı getirince, bu onun mucizelerinden biri olmuştur.”

Bu itibarla Hz. Peygamber (sav)’in ümmî olması, nübüvvetini inkâr etme veya şüphe ile karşılama nedeni olamaz. Bilakis İslam bilginlerine göre, Hz. Peygamber (sav)’in ümmî olması, onun nübüvvetini daha da güçlendirmektedir.

İmam-ı Busirî (ö.696/1296-97)de Kaside-i Bür’e’sinde; “Okuma yazma bilmeyen bir ümmînin câhiliye döneminde yaşadığı halde kemâl-ı ilim, yetim olduğu halde tam bir terbiye ve edebe sahip olması, mucize olarak yeter” demiştir.

HZ. MUHAMMED’İN NÜBÜVETİNİN EVRENSELLİĞİ VE KAPSAYICILIĞI

Kur’an-ı Kerimde açıklandığı üzere, Hz. Peygamber (sav)’in nübüvveti ve getirdiği ilahi mesajı evrensel bütün insanları ve cinleri kapsamaktadır: Evet, Hz. Peygamber (sav)’ âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Bu husus, Kur’an’ı Kerim’de şöyle açıklanmıştır: “(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” Resulullah Yüce Allah’ın ilahi mesajını kuşatıcı ve kapsamlı ifadelerle tebliğ etmiştir. Bazen birkaç kelime ile geniş ve kuşatıcı manalar ifade edilmiştir. Bu sözlerinden dolayı kendisine “**cevamiu’l-kelim**” adı verilmiştir

Hız. Pegamber (sav), bir kavme değil bütün insanlığa gönderildiğini ve diğer peygamberlerden farklı bazı özelliklerinin bulunduğunu şöyle aıkladımışlardır: “Benden nceki peygamberlerden hiğbirine verilmeyen beş şey bana verildi. Ben bir aylık mesafeden(düşmanı ürkütecek) korkuyla yardım edildim. Bütün yeryüzü bana (mmetime) mescid ve temizleyici kılındı. Benim mmetimden birisi nerede namaz vaktine denk gelirse orada kılsın. Bana ganimetler helal kılındı. Benden nceki peygamberler sadece kendi kavimlerine gnderilmişken, ben bütün insanlığa gönderildim ve bana şefaathakkı verildi.”

Hız. MUHAMMED (SAV)’İN SON PEYGAMBER OLUşU (HATEMİYET)

Nübüvvet zinciri, Hız. dem (as) ile başlamış, Hız. Peygamber (sav) ile sona ermiştir. bir ayette de Hız. Muhammed (sav)’in peygamberlerin sonuncusu olduğu belirtilmiş. *Muhammed (sav) içinizden hiçbir erkeğin babası değildir. Lkin Allah’ın Resl ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah herşeyi hakkıyla bilendir.*” Bu ifadeler, Hız. Muhammed (sav) den sonra hiçbir nebi ve resul gelmeyeceğine kesin bir delildir. İlim ve irfan sahibi bazı bilginler nübüvvetin sona ermesini, “bütün peygamberlerin nbvvetlerindeki sır ve hakikatlerin Peygamberimiz (sav)’in yüce kalbinde toplanıp saklanması ve yabancı ellerden korunması amacıyla mühürlenmesi” şeklinde tasvir etmişlerdir. Bütün bu hükümler Yemen’deki, Esved el-Ansi, Yemame’de ki Müseylemetü’l Kezzab ve Secah gibi peygamberlik iddia eden yalancı peygamberlere kesin bir reddiyedir. Bunlar, şu ayetin de işaret ettiği gibi bedbaht insanlardır: “şeytanların ise, kime ineceğini size haber evreyim mi? Onlar, günaha, iftiraya düşkün olan herkesin üstüne inerler”

NÜBÜVVET VE RUHBANLIK

Hız. peygamber (sav) insanları, sevgi ve hikmetle hakka davet etmiştir. Bu davet hem dünyevî maslahatları hem uhrev yararları kapsamaktadır. Kur’an’da yeri olmayan ancak İslam dininin bir anlayışı gibi takdim edilmeye çalışılan ruhbanlığı, münzevi hayatı yasaklanmıştır.

İnsanlara muallim olarak gönderilen Hız. Peygamber (sav) şu ayette açıklandığı üzere; insanları yakini delillerle dini, dünyevî, uhrev maslahatları içeren, sadece hikmet ve hayrı kapsayan dini hükümlere davet etmiştir. “Uydurdukları ruhbanıyeti ise, Biz kendilerine farz kılmadıık, lakin Allah’ın rızasına nail olmak için kendileri icad

ettiler, kaldı ki ona gereği gibi de riayet etmediler.” Cenâb-ı Hakk’ın, Hristiyanlıkta farz ve meşru kılmadığı, ancak kilise yetkililerinin Allah’ı razı etmek uğruna O’na yaklaşmak, riyazet yoluyla O’na ibadet etmek gibi maksatlarla uydurdukları ruhbanîyet, (dünyayı ve insanları bırakıp bir köşeye çekilme bid’at ve ataleti benimseme hali) tamamen geçersiz kılınmış ve yasaklanmıştır. Buna karşılık Hz. Peygamber (sav), kendisine vahyedilen emirleri, dinde ve dünyada yararlı olan işleri yapmak için gayret ve çaba göstermeyi emretmiş, dünya hayatı ve geçimi için gerekli olan çalışmayı teşvik etmiştir.

Bütün dinlerin düşmanı olan Martin Luther bile “Dinlerden bir din ile mütedeyyin olmayı arzu etseydim, İslâm diniyle mütedeyyin olurum” demiştir. Sen yüzünü Allah’ı birleyici olarak doğruca dine çevir. Allah’ın yaratma kanununa (uygun olan dine dön) ki, insanları ona göre yaratmıştır. Allah’ın yaratması değiştirilemez. İşte dosdoğru din budur...” (Rûm, 30/30) ayeti ile “Her doğan çocuk İslâm fıtratı üzerine doğar. Sonra ebeveyni onu ya Yahudileştirir, ya Hristiyanlaştırır veyahut mecûsileştirir.” mealindeki hadis, yukarıda zikredilen hakikati ifade etmektedirler

SON DİN VE NESH OLAYI

Hz. Peygamber (sav)’ın nübüvveti ve onun getirdiği din, geçmiş dinlerin sonuncusu olup onların hükümlerini yürürlükten kaldırmış(nesh etmiş)tir. Dini yönden “kulların maslahatlarını gözetmek amacıyla önceki şer’î bir hüküm kaldırıp yerine sonraki şer’î bir hüküm ikame etmek ve önceki şer’î hüküm ile amel etme süresinin sona erdiğini, onun yerine geçen şer’î hükümle amel etme zamanının geldiğini açıklamaktır.

Hikmet ve maslahat gereği tedavi etme şekli, zamana, mekâna ve müracaat eden şahıslara göre değiştiği gibi, maslahatlar da zamanın ve onda yaşayan insanların değişmesiyle değişir. Dolayısıyla maslahatları içeren hükümler de değişir. Bir zaman diliminde yaşayan insanlar için faydalı olan bir hüküm, diğer bir zaman diliminde yaşayanlar için faydalı olmayabilir. Belki bu emrin zıddı olan hüküm, maslahat içerir ve daha faydalı olur. Bu itibarla hikmet ve maslahata riayet etmek için eski hüküm değiştirip onun zıddıyla hükmetmek bir ihtiyaç haline gelir. Sonuçta önceki şer’î bir hüküm sonraki bir hükümle değiştirilmiş olur.

Yahudiler ve Hristiyanlar nesh olayını kabul etmemişlerdir. Bunlara göre bazı dini hükümlerin nesh edilmesi ve yerine başka hükümlerin konulması, Yüce Allah’ın ilim ve iradesine aykırıdır. Kendilerince bu yöntemle Allah’a

cehalet isnat edilmiş olur ki bu da caiz değildir. Bu itibarla Yahudi ve Hristiyan gruplarından pek çoğu, neshin imkânsız olduğunu ileri sürerek kendilerinden önceki dinlerin bazı hükümlerini yürürlükten kaldıran Hz. Muhammed (sav)’ın getirdiği İslâm’ın, ilâhî bir din ve Hz. Muhammed’in de hak peygamber olduğunu kabul etmemişlerdir. Bu husus Kur’an-ı Kerimde şöyle açıklanmıştır: *“Biz, tatbik edenlerin elde edecekleri mükâfat bakımından daha hayırlısı veya benzerini getirmedikçe, herhangi bir ayetin hükmünü neshetmez veya ertelemeyiz.”* (Bakara, 2/106) Burada anlaşılması gereken şudur: Allah yararda veya yararlarla birlikte sevapta daha hayırlısını getirmektedir. Yahut sadece sevap bakımından benzerini getirir demektir

VIII. AHİRETE İMAN

Ahiret kelimesi sözlük anlamı olarak son, sonradan olan, sonra gelen, son gün, bu dünyanın sonu, bu dünyadan başka ölümle başlayan yeni ve sonsuz hayat gibi anlamlara gelmektedir.

Ahiret kavramı, İsrâfil (a.s.)’in Alla-h’ın emriyle, kıyametin kopması için sur adı verilen bir boruya ilk defa üflemesinden ikinci defa üfleme-sine ve ondan sonra cennetliklerin cennete, cehennemliklerin cehenneme girmesine kadar geçecek olan zamana veya sura ikinci defa üfürüşten başlayıp, sonsuz olarak sürüp gidecek olan zamana denir

İnsan öldüğü zaman dünya hayatının bittiği kesinleşmektedir. Fakat ölümle beraber hemen ahiret hayatının başlayıp başlama-dığı tartışılmıştır. Her ne kadar ahiret hayatını İsrâfil (a.s.)’in suru üflemesiyle başlatanlar olsa da ahiret hayatının insanın ölümü ile başladığını kabul eden anlayışlar da vardır. Bu anlayışa göre ahiret hayatı, “insanın ölümüyle başlayan, İsrâfil (a.s.)’in sura üflemesiyle tekrar dirilerek sonsuza denk sürecek olan bir hayat” olarak kabul edilmektedir.

1. RUHUN MAHİYETİ VE ÖLÜM OLGUSU

İslâm düşüncesinde ölüm olayı genellikle ruhla ilişkilendirilmiştir. Ruhun bedenden ayrılması şeklinde kabul görmüştür. Kelamcılar arasında bedeni terkederek ölüme neden olan ruhun neliği konusunda ortak bir kabul bulunmamaktadır.

Ruhun ne olduğuna dair kelamcılar arasındaki farklı kabülleri birkaç maddede özetleyebiliriz:

1. Ruhun mahiyetini bilmek mümkün değildir, çünkü ruh rabbin emrinden olması itibariyle gaybî bir konudur. Bu görüşü benimseyenler Sûfîyyenin birçoğu ve bazı ehl-i sünnet kelamcılarıdır.

2. Ruh bedenin şekline bürünen ve duyularla algılanamayan madde dışı bir varlıktır. Mâlik b. Enes’e nisbet edilen bu görüş, ruhun bedenin şeklini almış “esîr” denilen maddeden ibaret olduğunu savunan XX. yüzyıl ruh bilimcilerinin görüşleri arasında benzerlik bulunduğu ileri sürülür.

3. Ruh soyut, kutsal ve basit bir cevher olup beden bütününe yayılmıştır. Madde türünden bir cisim, cevher veya araz değil tek bir cevherdir, başlı başına vardır, zaman ve mekânla sınırlı değildir, duyularla algılanamaz. Allah’ın “ol” emriyle bedende yaratılmıştır, ruh bedenden alınınca insan ölür. Ruhun bedende yaratılan ve ondan ayrılabilen bir öz olduğunu kabul eden âlimlerin çoğunluğuna göre ölüm, ruhun meleklerce bedenden alınması ve bedenle ilgisinin tamamen kesilmesinden ibarettir Bundan sonra ruh meleklerce ilgili bulunduğu yere götürülür. Müminin ruhuna cennetteki yeri gösterilir ve ruh bir an önce Allah’a kavuşmak ister, kâfirin ruhu ise bedeninden çıkmak ve Allah’a kavuşmak istemez. Ruhun ölümden sonra yaşama bilincine sahip olması ve melekleri görmesi gaybî bir konu olup duyu dışı ve akıl üstü bir meseledir, bu hususta sadece vahiy yoluyla gelen bilgilere itibar etmek gerekir. Muammer b. Abbâd, Nazzâm, Ebû Mansûr el-Mâtürîdî, İbn Sînâ, Râgıb el-İsfahânî, 3 Ebû Zeyd ed-Debûsî, Gazzâlî gibi farklı ekollere mensup kelâmcı ve filozofların yanı sıra bir grup Sûfîyye bu görüştedir

4. Ruh latîf, nûrânî ve semavî bir cisimdir, gül suyunun gülün maddesine yayıldığı gibi bedene yayılmıştır.

5. Ruh beden bütününe yayılan bir arazdır. Onun yansımaları konumunda bulunan ilim, irade ve hayat gibi nitelikler bedenden bağımsız bir varlığa sahip değildir

6. İnsan duyularla algılanan bedenden ibaret olup onda ruh veya nefis diye anılan bir unsur mevcut değildir. İnsan nefes almak suretiyle canlı kalan bir varlıktır, nesneleri algılayan ve bilen şey onun canlı bünyesidir. Ebû Bekir el-Esam, Kādî Abdülcebbar ve Ebû’l-Hüseyn el-Basrî gibi kelâmcılar bu görüştedir.

İslâm dinî ölüm hadisesini bir yokoluş olarak görmez. Ölümü gerçek âlemde yeniden bir varoluşun başlangıcı olarak kabul eder.

3.AHİRETE İMANIN NAKLİ DELİLLERİ

Ahret gününe iman, iman esaslarından biridir ve iman esasları içerisinde oldukça da önemli bir konuma sahiptir. Çünkü dinin ortaya koyduğu birçok şey, ancak ahiret hayatına inanmakla gerçekleştirilebilir ve anlamlı hale gelir. Eğer ahirete imanı kaldırırsak o zaman, diğer iman esaslarının hiçbir anlamı kalmaz. Sorumluluk kendiliğinden kaybolur. İyilik yapmanın, kötülük yapmanın, ibadet etmenin kısaca dinî dediğimiz hiçbir şeyin anlamı kalmaz. Bu nedenle ahiret gününe iman, iman esasları içerisinde öne çıkan bir husustur. Ahiretin varlığına dair bir takım akli deliller getirmek mümkün olsa da, ahiret ahvali ile ilgili hususlarda nassa dayanmak gerekir.

Doğrusu bu Kur'an en doğru yola götürür ve yararlı iş yapan müminlere büyük ecir olduğunu, ahirete inananlara can yakıcı bir azap hazırladığımızı müjdeler.”(İsra, 17/9-10)

Bu konu ile ilgili Kur'an'da daha birçok ayet vardır. Bunun dışında Kur'an'da ahiretin varlığı, insanların sonsuz hayat için öldükten sonra tekrar dirilecekleri, dünyada yaptıklarından dolayı hesaba çekilecekleri ve bu hesabın sonunda günahı olmayan veya sevabı daha çok olan müminlerin doğrudan cennete gidecekleri, günahı çok olan ve sevabı az olanların ise eğer günahlarını affettirememişlerse cehenneme girerek günahları oranında ceza görecekleri fakat imanlı oldukları için sonunda cehennemden kurtularak cennete gireceklerine dair birçok ayet mevcuttur. Bu alanla ilgili vahiyde geçen hususların mahiyetini de insanın akli ile tam olarak belirlemesi imkânsızdır. Örneğin Kur'an'da İsrail(a.s.)'in sur denilen şeye birinci kez üflemesiyle bütün canlıların öleceğini, ikinci kez üflemesiyle de tekrar ahiret 6 hayatı için dirileceklerinden bahseden (Zümer, 39/68) ayette geçen “sur” kelimesinin ihtiva ettiği anlamı insanın akli ile anlaması imkânsızdır. Sur kelimesinin boynuz veya boru gibi anlamları olmakla beraber İsrail isimli meleğin üfleyeceği bu surun gerçek mahiyetini ancak Allah bilir.

4 AHİRETİN VARLIĞININ AKLİ DELİLLERİ

4.1. İnsanda bulunan adalet duygusu ahirete inanmayı gerekli kılar.

4.2. İnsanda bulunan sorumluluk duygusu ahirete imanı gerekli kılar.

4.3. İnsandaki sonsuzluk ve ebedilik duygusu, ahirete inanmayı gerekli kılar.

4.4. İnsanda bulunan gâye ve amaçlılık düşüncesi, ahirete inanmayı gerekli kılar

IX. KİYAMET

1.KİYAMET KAVRAMI

Kıyamet kelimesi sözlükte, kalkmak, dikilmek, ayaklanmak, doğrulmak ve dirilmek manalarına gelir. Dinî bir terim olarak ise kıyametin iki manası vardır. İlki kâinatın düzeninin bozulması ve her şeyin altüst edilerek yok olmasıdır. İkincisi yok olan ve ölen şeylerin yeniden diriltilerek ayağa kalkması, kıyamet gününde doğrularak ayaklanması ve mahşere doğru yönelmesidir.

“Kıyamet koptuğu zaman, kimini alçaltacak ve kimini yükseltecek olan o hâdisenin yalan olmadığı ortaya çıkacaktır. Ey insanlar, yer sarsıldıkça sarsıldığı, dağlar ufalandıkça ufalanıp da toz duman haline geldiği zaman, siz de üç sınıf olursunuz: İyi işler işledikleri için amel defterleri sağdan verilenler; ne mutlu o sağcılara. Kötülük işledikleri için amel defterleri soldan verilenler; ne yazık o solculara. Bir de iyilik işlemekte önde olanlar (vardır ki onlar,) karşılık almakta da önde olanlardır.” (Vakıa, 56/1-10)

2.KİYAMET ALAMETLERİ

Kıyametin ne zaman kopacağı bilgisi Allah tarafından kimseye bildirilmemiştir. Fakat gerek Kur'an ayetlerinde gerekse Hz. Peygamber'in hadislerinde onun bazı alametlerinden haber verip kıyametin bu alametler görüldüğünde kopacağı haber verilmiştir.

2.1. Küçük Alametler

- 1) Peygamber efendimizin gönderilmesi ve peygamberliğin onunla sona ermesi. Hz. peygamber bir hadislerinde, “Kıyamet günü ile ben şöyle gönderildim.” buyurmuş ve şahadet parmağı ile yanındaki orta parmağını işaret etmişlerdir.
- 2) İlmin kalkıp, bilgisizliğin artması, şarap içme ve zina fiillerinin açıkça yapılır olması. Suç olmaktan çıkarılması
- 3) Kadın nüfusunun erkeklere göre çoğalması.
- 4) Yüksek ve çok katlı binaların yapılması, ehliyetsiz insanların söz sahibi olması. İşlerin ehline değil de ehil olmayan kimselere verilmesi.

- 5) İnsan öldürme olaylarının artması. Öldürme sebeplerinin çok basite inmesi ve öldürme işlerinin kolaylaşması, yaygınlaşması.
- 6) Davaları bir olan iki İslâm ordusunun birbiriyle çarpışması.
- 7) Her biri, kendisini Allah'ın elçisi olduğunu iddia eden otuz civarında yalancı Deccâlin ortaya çıkması.
- 8) Dünya malının bollaşması, zekât verecek fakirin bulunmaması.

2.2. Büyük Alâmetler

Bir hadiste, “Kıyametten önce on alâmet görmediğiniz sürece dünyanın sonu gelmez

1) Duman (Duhân): "Müminleri nezleye tutulmuş gibi bir hale getiren ve kâfirleri sarhoş gibi yapan bir dumanın çıkışı ve bütün yeryüzünü kaplaması.

2) Deccal: Bu isimde bir şahıs çıkacak ve tanrılık davasında bulunacak, istidrâc adı verilen bazı olağanüstü şeyler gösterecektir. Deccal, Hz. İsa tarafından öldürülecektir. Hz. Peygamber ve diğer peygamberler ümmetlerini Deccalın fitne ve azgınlığına karşı uyarılmışlardır.

3) Dabbetü'l-arz; Bu isimde bir canlının çıkmasıdır. Kur'an'da: “Kendilerine söylenmiş olan başlarına geldiği zaman, yerden bir çeşit hayvan (دَّابَّةٌ) çıkarınız ki o, onlara, insanların ayetlerimize kesin olarak inanmadıklarını söyler.

4) Güneşin batıdan doğması: Hz. Peygamber bu konuda: “İlk çıkacak kıyamet alâmeti, güneşin battığı yerden doğması ve kuşluk vakti insanların üzerine 7 Dâbbenin çıkmasıdır. Bu ikisinden hangisi arkadaşından Önce çıkarsa, öteki de hemen onun izinde olacaktır.”

5) Ye'eûc ve Me'eûc: Bu isimde iki kabilenin yeryüzüne dağılarak bir süre yeryüzünde bozgunculuk yapmaları, kıyametin bir başka alâmetidir

6) Doğuda yer batması

7) Batıda yer batması

8) Arap yarımadasında yer batması

9) Büyük bir ateş: Hicaz (veya Yemen) taraflarından çıkacak ve her tarafı aydınlatacak olan bir ateştir.

10) Nüzûlü İsa'/Hz. İsa'nın gökten inışı:

1. Ehli Sünnet kelâmcıları, Şia ve Selefiyye'nin görüşüne göre, Hz. İsa, ruhu ve bedeniyle beraber Allah'ın huzuruna yükseltilmiştir. Bu kanaatlerini ayetlere ve hadislerle dayandıran âlimler, Hz. İsa'nın ölmediğini ve

kiyametten önce dünyaya gelerek son peygambere tabi olacağını ve hatta deccali öldüreceğini savunurlar. Zira ayetlerde, Hz. İsa'nın düşmanlarınca öldürülmediği, ruhunun da Allah tarafından ileride kabzedileceği belirtilmiştir:

2. Bazı Mu'tezile kalamcıları ile Abdulkerim el-Hatip, Ahmed Emin gibi çağdaş Sünni âlimlerin görüşlerine göre, Hz. İsa düşmanlarınca öldürülmek istendiği zaman tabii bir ölümle Allah tarafından öldürülmüştür.

3. Muhammed Abdüh, Reşid Rıza gibi bazı son dönem âlimlerinin görüşlerine göre, nüzulü İsa ile ilgili rivayetlere tedbirli yaklaşmak gerekmektedir. Zira ayetlerde açık ifadeler olmamakla birlikte, Hz. İsa ölmüştür ve göğe yükseltme durumu söz konusu değildir. Ancak çok sayıda rivayetler olması Hz. İsa'nın nüzulünün reddini de zorlaştırmaktadır

4. Hz. İsa'nın nüzulü ile ilgili hiçbir delile dayanmayan Kâdiyânilere göre ise, Hz. İsa düşmanlarından kaçarak Hindistan'a gitmiş ve Keşmir denilen yerde tabii bir şekilde vefat etmiştir. Bu sebeple, hadislerde kıyamet alameti olarak ahir zamanda geleceği rivayet edilen mesih, Hz. İsa değil ona benzeyen Gulam Ahmed Kadiyani'dir

İslâm düşüncesinde “nüzûl-i İsa” olarak bilinen bu tartışmalı konu hakkındaki klasik ve çağdaş yaklaşımları özetledikten sonra denebilir ki göğe yükselme kültü başta Yahudi ve Hristiyanlar olmak üzere diğer din ve inançlarda da mevcuttur. Hz. İsa'nın geri dönüşüyle Hz. Muhammed'in son peygamber oluşu arasındaki çelişki, hiçbir peygamberin ölümsüz kılınmadığına ilişkin Kur'an ayetleri ve bu konudaki rivayetlerin zayıf olması değerlendirildiğinde, “nüzûl-i İsa”nın İslâm inanç esasları olarak kabulü ciddi teolojik problemler barındırmaktadır. Kelamcıların genel kabulüne göre bir haber üzerine itikadi bir hüküm bina edebilmek için o haberin sübutu ve manaya olan delâleti katî olması gerekir

X. AHİRET AHVALİ – 1

1.KABİR HAYATI

Dünya hayatı ile âhirette ki ebedî hayat arasını ayırma özelliğinden dolayı kabir hayatına “Berzah hayatı” ismi verilmiştir. “Berzah” iki şey arasındaki engel, mânia, hail ve ayırıcı hudut gibi manalara gelmektedir. İnsan öldüğü zaman kıyametin kopup İsrâfil(a.s.)'in sura ikinci kez üflemesiyle gerçekleşecek olan yeniden dirilişe kadar olan ara döneme kabir veya berzah âlemi denilmektedir

Ruhun bedenden ayrı bir cevher olduğunu ve ölümden sonra da kendi başına varlığını sürdürdüğünü kabul eden âlimler ruhun kabirdeki durumu hakkında farklı görüşler ileri sürmüştür.

1. Kabirde ruh dünya şartlarıyla algılanamayacak şekilde iade edilir. Kişi sorgulandıktan sonra durumuna göre kıyamete kadar azap veya nimet hisseder. Nimet veya azap hem ruhen hem bedenlen gerçekleşir. Başta Ebû Hanîfe olmak üzere bir grup Mâtürîdiyye, Eş'ariyye ve Selefiyye âlimi bu görüştedir
2. Kabirde ölünün azap veya nimet hissetmesi ölümden sonra varlığını devam ettiren ruhu vasıtasıyla gerçekleşir. nitekim sahih hadislerde bu tür açıklamaların yanı sıra kabirden cennete veya cehenneme bir kapının açılacağına ilişkin bilgiler mevcuttur. Ebû Mansûr el-Mâtürîdî, İbn Hazm, Gazzâlî, Bedreddin el-Aynî gibi değişik ekollere mensup âlimler bu görüşü benimsemiştir.
3. Sünnî düşünceye sahip olan âlimler genelde kabir hayatını ahiret hayatının bir parçası olarak görmüşlerdir. Kabirde sualin olduğunu yine bu sualin neticesinde nimet ve sıkıntı şeklinde bir hayatın olduğunu kabul ederler. Bu anlamda “kabir haktır. Kabir suali haktır. Kabir azabı ve nimeti haktır.”

işte bu ve benzeri naslara dayanarak Ehl-i Sünnet âlimlerinin hemen tamamı hatta sünnî olmayan birçok mezhep tarafından kabir hayatının varlığı, orada bir sualin olacağı ve kabir azabı yahut mükâfatının varlığı kabul edilmiştir.

3. YENİDEN DİRİLME (BA’S)

Sura ikinci kez üfürülüşün ardından ilk insandan son insana kadar ölen herkes ve bütün canlılar tekrar dirileceklerdir. Bu dirilişe ba’s denilmektedir.

Bu dirilişin varlığı konusunda kelamcılar arasında pek ihtilaf söz konusu değildir. yeniden dirilmenin aklen imkânsız olmadığına dair deliller belirtmektedir. Bu deliller hem akli hem de naklî delil olarak isimlendirilebilir.

1. Bir varlığı ilk kez yaratanın onu öldürüp tekrar yaratması aklen mümkündür ve caizdir. Bir şeyi tekrar yaratmak onu yoktan var etmekten kolaydır.

2. Zor olan şeyleri yaratanın kolay olan bir şeyi yaratması aklen mümkün ve caizdir. Yerleri gökleri ve bütün kâinatı yaratıp onlara bir yörünge tayin eden ve bu varlıkları bir nizam ve intizam içerisinde varlıklarını sürdüren Allah’ın ölmüş olan bir varlığı tekrar diriltmesi bundan daha zor olamaz.

3. Ölü bir durumda olan yeryüzünü canlandıran Allah’ın ölmüş olan insanı diriltmesi mümkün ve caizdir.

4. Bir şeyi zıddına çevirenin o şeyi benzerine çevirmesi aklen mümkün ve caizdir

Bu ve benzeri akli-nakli delillerle ahiretin varlığı ve orada tekrar dirilmenin imkânı belirtildikten sonra şimdi de bu dirilişin keyfiyetine dair görüşleri inceleyebiliriz.

Ba's ile ilgili âyetler yeniden dirilişin cismanî olacağını göstermektedir. Nitekim ölüp toprağa karıştıktan sonra dirileceklerini akıllarına sığdıramayan inkârcılara, “Biz toprağın onlardan yiyip tükettiklerini de, geride bıraktıklarını da çok iyi biliriz, katımızda her şeyi muhafaza eden bir kitap vardır” şeklinde cevap verilmiş; çürümüş kemikleri göstererek, “Bunları kim diriltebilir?” diyenlere, “Onları ilk defa yaratan diriltecektir” buyurulmak suretiyle kemiklerin diriltilmesi ba'sın kapsamında gösterilmiştir.

Dirilişin bedenle olacağına ilişkin delil getirilen ayetler vardır: *“Doğrusu, ayetlerimizi inkâr edenleri ateşe sokacağız; derilerinin her yanışında, azabı tatmaları için onları başka derilerle değiştireceğiz. Allah güçlüdür, hâkimdir.* Bu ve benzer ayetler delil gösterilerek dirilişin cismanî olacağı vurgulanmıştır.

3.HAŞR VE MAHŞER

Haşr, lûgatta toplanmak, bir araya gelmek anlamındadır. Dinî bir terim olarak ise, Allah'ın insanları hesaba çekmek üzere, tekrar dirilişten sonra bir araya toplaması demektir.

İnsanlar toplanma yerine önderleri ile beraber gelecektir. Bu önderler dünyada insanların etrafında kenetlendiği kimselerdir. Bu nedenle bazı insanlar âhirette hakikatleri görünce dünyada önder olarak gördükleri kişilerden dert yanıp yerine getirilmesi mümkün olmayan temennilerde bulunacaklardır.

4. AMEL DEFTERLERİNİN VERİLMESİ

Tekrar dirilen insanlar mahşer yerinde önderleri etrafında toplandıkları zaman kendilerine dünyada yapıp ettiklerinin yazılı olduğu bir kitap(amel defteri) sunulacaktır. O defterde yaptıkları küçük büyük her şey yer alacaktır

5. MİZAN

Kelime anlamı olarak, terazi, ölçmek, tartmak gibi manalara gelen mizan, âhirette insanların iyiliklerinin ve kötülüklerinin tartılması ve hesaplanması anlamına gelmektedir. Ahirette insanların dünya hayatında yaptıkları iyi

ve kötü olan bütün amelleri hesaplanıp ölçülecek ve hangisinin daha çok hangisinin daha az olduğu belirlenecektir. Burada iyilikleri çok olanlar için mükâfat kötülükleri çok olanlar için de mücazat vardır.

6. HESAP

Tekrar dirilen bütün insanlar dünyada yaptıkları fiillerinden dolayı Allah'ın huzurunda hesaba çekileceklerdir. Bu hesaba çekilmede Allah insanın dünyada yapıp ettiklerini bir bir göz önüne serecektir. Bu hesabın sonunda hiç kimse bir haksızlığa uğradığını ve yapmadığı şeylerden hesaba çekildiğini söyleyemeyecektir. Kimsenin en ufak bir itirazı ve şüphesi olmayacaktır. İnsana yapıp ettikleri gösterilecek fakat bu gösterimin keyfiyetini bilemiyoruz. Bu gün insanlar kendi bilgi birikimleri ile bazı izah ve yorumlar getirebilirler fakat işin aslının nasıl gerçekleşeceğini ancak Allah bilir

Ahiret hayatında sual ile ilgili birçok hadis de vardır. Örneğin: Peygamberimiz âhirette insanın hangi hususlardan suale çekileceğine dair bir hadislerinde şu beyanlara yer vermektedir;

Ömrünü nerede tükettiğinden,
Gençliğini nasıl geçirdiğinden,
Malını nerede kazandığından,
Malını nereye harcadığından,
Bildiklerini uygulayıp uygulamadığından

7. HAVZ

Her peygambere ait bir havuzun olacağı ve âhirette o peygamber ve ümmeti bu havuzdan içeceklerine dair bilgiler akaid ve kelâm kitaplarında yer almaktadır. Bu konuda net bir ayet yoktur fakat hadislerde bu konu ile ilgili birçok bilgi bulmak mümkündür. Kevser suresinde geçen “kevser” isminin de Hz. Muhammed (a.s.) a verilen bir havuz olduğu hadislerde yer almaktadır. Nitekim bu konuda bir hadiste şöyle geçer: “Ben kevser havuzuna sizin ilk erişeniniz olacağım. Bana uğrayan kimse ondan içer. Ondan içen de asla susamaz.

8.ŞEFAAT Şefaet kelimesi lügatte, birinin önüne düşüp işini görmek, birinin bağışlanması için af dilemek anlamına gelir. Kelâmî bir terim olarak ise “âhirette günahı olan müminlerin günahlarının bağışlanması, günahı

olmayanların ise derecelerinin yükseltilmesi için Allah'ın izin verdiği kimselerin aracılık etmesi" anlamına gelmektedir

Bu konuda hadisler de vardır: "Şefa'atim ümmetimden büyük günah sahipleri içindir."

Şefa'atle ilgili olarak iki konuda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri dualarda "Hz. Peygamber hakkı için, velîler ve sâlihler hakkı için" şeklinde ifadelerin kullanılması, diğeri de bir ölüden veya diriden şefa'at istenmesidir

- a) Başta İbn Teymiyye olmak üzere müteahhirûn dönemi Selefi âlimleriyle Vehhâbîler'e göre bunların ikisi de câiz değildir, bunlara göre böyle bir şefa'at inancı ilk devir müslümanlarında yoktur. Ölüden veya diriden şefa'at beklemek Allah'tan başkasına dua ve ibadet etmek demektir, bu ise bir nevi şirk'tir. Dua ederken Allah'tan istemek yerine "Peygamber hakkı için" veya "filanca velî hakkı için" ifadesinin kullanılması da Allah'tan başkasına yemin etmeye benzer.
- b) Yapılacak dualarda Hz. Peygamber'i, velî ve sâlih kişileri bir anlamda aracı kılmak, ayrıca diri veya ölü bir kişiden dünya ve âhirete ilişkin şefa'at istemek meşrûdur. Âhirette şefa'at etmesine izin verilen makbul kullardan dünyada da şefa'at talebinde bulunmak câiz olmalıdır. Sûfiyye'ye mensup âlimlerle Tâceddin es-Sübkî, İbn Hacer, Muhsin el-Emîn gibi Eş'arî ve Şîî âlimleri bu görüştedir

İslâm âlimleri Hz. Peygamber'in, Allah katında mümin kimseler için şefa'at edeceği, buna karşılık kâfirler hakkında şefa'atin gerçekleşmeyeceği hususunda adeta ittifak etmiştir. Burada tartışma konusu olan tövbe etmeden ölen, küçük veya büyük günah işlemiş müslümanlarla ilgilidir. Bu konudaki tartışmaları maddeler halinde belirtecek olursak:

- a) Âhirette şefa'at yalnızca küçük günah işleyenler hakkında vuku bulacaktır. Mu'tezile'den Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf bu görüştedir.
- b) Kur'an'da haber verilen şefa'at mümin olarak ölenleri kapsar, büyük günah işleyip de tövbe etmeden ölen kimseler fâsık olup şefa'atten mahrum kalır. Mu'tezile'ye bağlı âlimlerin büyük çoğunluğu ile Hâricîler ve çağdaş bazı düşünürler bu görüştedir.
- c) Selefiyye, Mâtürîdiyye, Eş'ariyye ve Şîa mezheplerine mensup âlimlere göre şefa'at büyük günah işleyen ve tövbe etmeden ölen müminleri de kapsayacaktır.

- d) Âhiretteki şefaât yalnızca Allah’a ait olup mahiyeti insanlarca bilinemez. Bu sebeple kimlerin şefaâtçi olacağı ve şefaatin kimleri kapsayacağı meselesini ilâhî ilme havale etmek (tefvîz) gerek Muhammed Abduh ve Reşîd Rızâ gibi son devir âlimleri bu görüştedir.

XI. AHİRET AHVALI -2

9.SIRAT

Sırat kelimesi “cadde, ana yol” gibi anlamlara gelmektedir. Bir kelâm terimi olarak ise cehennem üzerinden cennete geçişi ifade etmektedir. Bu bazı eserlerde köprü şeklinde ele alınmıştır. Cehennem üzerine kurulu köprü anlamında ifade edilmiştir. Bu köprünün niteliği ile ilgili birçok ifade bulmak mümkündür. Fakat bu ifadelerin genel içeriğine baktığımız zaman insanın dünyada yapıp ettiklerine bağlı olarak kolay geçilebilen veya çok zor geçilebilen yahut da geçilemeyerek cehenneme düşülecek bir geçit anlamında yer almaktadır.

10. CEHENNEM

Cehennem, âhirette mümin olmayanların, münafıkların ve günahkâr müminlerin ceza çekecekleri yere verilen isimdir.

“O cehennemin yedi kapısı olup, her kapıdan onların girecekleri ayrılmış bir kısım vardır.” (Hicr, 15/44) ayetine dayanarak cehennemin yedi kapısının, dolayısıyla yedi kısmının olduğu ifade edilmiştir. Bu kısımları şu şekilde sınıflamak mümkündür.

1. **Cehennem:** Yukarıda ifade edildiği gibi cehennem genel olarak âhirette ki azap yerinin bütünü, özel olarak da en üst tabakasının
2. **Cahîm.** "Kat kat yanan, alevi ve ısı derecesi yüksek ateş" anlamında olup cehennem kavramından sonra Kur'an'da en çok geçen kavramdır. adı olmaktadır
3. **Hâviye.** "Yukarıdan aşağıya düşmek" anlamındaki hüviy kökünden isim olan hâviye "uçurum, derin çukur" mânasına gelir. Kur'an'da sadece bir yerde zikredilmiş ve aynı yerde "hararetî yüksek ateş" diye de tefsir edilmiştir.

4. **Hutame.** "Kırmak, ufalayıp tahrip etmek" anlamındaki hatm kökünden mübalağa ifade eden bir sıfat olup Kur'an'da yer aldığı bir tek surede, "Allah'ın yüreklere kadar tırmanan tutuşturulmuş ateşi" diye açıklanmıştır.
5. **Lezâ.** "Hâlis ateş" anlamına gelen kelime Kur'an'da bir yerde geçmekte ve "bedenin organlarını söküp koparan" diye nitelendirilmektedir
6. **Saîr.** "Tutuşturtmak, alevlendirmek" anlamındadır. Kur'an'da on altı ayette yer alır. Saîr Kur'an'da çoğunlukla cehennemin bir adı olarak, bazen de "tutuşturulmuş, alevli ateş" manasında kullanılmıştır.
7. **Sakar.** "Şiddetli bir ısı ile yakıp kavurmak" anlamındaki sakr kökünden isimdir. Dört ayette cehennem kelimesi yerine kullanılmıştır.

Cehennemin şu anda mevcut olup olmadığı konusu kelâmcılar tarafından tartışılmıştır. Kelâmcıların çoğunluğu, cehennemin ve cennetin şu anda mevcut olduğu görüşündedir. Cehmiyye, Mu'tezile ve haricilerden bir grup ise bunların kıyametten sonra yaratılacağını kabul ederler.

11. ARAF

Cennet ile cehennem arasında bulunan bir yere verilen isimdir. Araf'ın nasıl bir yer olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte böyle bir yerin var olduğu kabul edilir. İsmi de bu kavramdan alan ve bu meseleyi beyan eden Araf suresinin şu ayetleri bu hususu ifade etmektedir.

İkisi (cennet ve cehennem) arasında bir sır A'râf üzerinde bir takım adamlar vardır. Cennet ve cehennemliklerin hepsini simalarından tanımaktadırlar

Araf denilen yerde kimlerin kalacağı ve ne kadar kalacağı tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalara bağlı olarak konuyu özetleyecek olursak orada kalacaklarla ilgili olarak şöyle bir tasnif yapabiliriz.

1. İyi ve kötü amelleri eşit olan müminler.
2. Âhirette müminlerle kâfirleri yüzlerinden tanıyacak olan melekler
3. Cennet ve cehennem ehlini birbirinden ayırarak haklarında şahadette bulunacak olan peygamberler, şehitler ve âlimler gibi yüksek şahsiyetler. Bu görüşü benimseyenler arasında Hasan-ı Basrî ve Fahreddin er-Râzî de bulunmaktadır.

4. Cennete veya cehenneme girmeyi gerektirecek durumda olmayan belli kişiler. Bunlar da herhangi bir peygamberin tebliğini duymadan ölenler (fetret döneminde) müşriklerin bulûğ çağından önce ölen çocukları veya gayri meşru evlilikten doğan çocuklardan ibarettir

12. CENNET

Cennet "örtmek, gizlemek" anlamındaki cenn kökünden isim olup "bitki ve ağaçlar ile toprağı örten bahçe" manasına gelir. Dini bir terim olarak ise âhirette müminlerin ebedî olarak kalacakları ve mükâfatlandırılacakları yerdir

Cennetin kısımları olarak şunları saymak mümkündür

1. **Cennet:** saadet yurdunun belli bir bölgesinin değil tamamının adı olduğunu gösterir.
2. **Cennetü'n-naîm** :insana mutluluk veren maddî ve manevî bütün güzellikleri ifade etmektedir. Buna göre cennâtü'n-naîm "mutluluklarla dolu cennetler" manasına gelir.
3. **Adn:** "ikamet edilecek cennetler" manasında kullanılmıştır.
4. **Firdevs:** firdevs kelimesi, özellikle "içinde üzüm bulunan bağ bahçe" anlamına gelir
5. **Hüsnâ:** cennette Allah'ı görme şerefine nail olmaktır
6. **Dârüsselâm:** Maddî ve manevî afetlerden, hoşa gitmeyen şeylerden korunmuş olma" manasındaki selâm ile "ev, yurt" anlamındaki dâr kelimesinden oluşan bu terkip iki ayette cennetin adı olarak zikredilmiştir
7. **Dârülmukâme:** Asıl durulacak yer, ebedî ikamet edilecek yurt" manasındaki bu terkip de cennete girenlerin Allah'a hamd ve şükür sırasında bulundukları mekân için kullanacakları bir tabir olmalıdır.

13. RUYETULLAH

Tenzih ve teşbih bağlamında İslâm kelâmındaki tartışma noktalarından biri de Allah'ın görülmesi (ruyetullah) meselesidir.

Allah'ın gözle görülmesi meselesinde mezheplerin farklı görüşleri vardır.

Müşebbihe'den bazıları, Allah'ın dünyada dahi görülebileceğini söylerken (Şehristânî, el-Milel, 1: 120)Ehl-i Sünnet âhirette müminlerin yüce Allah'ı görmelerinin aklen mümkün, naklen de vâcib olduğunu söylemiştir. Mu'tezile, Neccâriye, Hariciler ve Şia'nın çoğunluğu bu görüşe karşı çıkmıştır. Ayrıca Mu'tezilenin çoğunluğu ruyetullah'ı kalp ile görme manasına almış, bunu "bilme" olarak yorumlamıştır

13.1.Ehl-i Sünnetin Görüşü ve Delilleri: Ehl-i sünnet anlayışına göre, âhirette müminler Allah'ı göreceklerdir. Bu görmenin imkânı konusunda hem akli hem de nakli deliller ortaya koyarlar. Bu delillere bağlı olarak da aklen caiz naklen vâciptir şeklinde bir yargıda bulunurlar.

a) **Naklî Delil:** *(Musâ)"Rabbim! Bana görün ki seni göreyim!" dedi.*

Yüzler vardır ki, o gün ıslıl ıslıl parıldayacaktır. Rablerine bakacaklardır."

b) **Akli Delil:** Ruyetullah'ın imkânı konusunda Ehl-i Sünnetin ileri sürüldüğü akli delil ise "varlık delili" olarak adlandırılabilir. Buna göre duyular âleminde görme olayını mümkün kılan şey var olmaktır. Zira biz farklı mahiyetlere sahip cevher ve cisimleri görebildiğimiz gibi siyah ve beyaz gibi zıt renkleri, sükûn ve hareket gibi farklı oluşları da görebiliyoruz. Bütün bunları görünür kılan ortak illet var olmaktır. Demek ki akıl var olan şeylerin görülmesini imkânsız saymaz. Yüce Allah da mevcut olduğuna göre onun da görülmesi mümkündür

13.2.Mu'tezilenin Görüşü ve Delilleri: Mu'tezile daha önce de ifade edildiği gibi tenzih ağırlıklı bir düşünceye sahiptir. Allah'ın yaratıklara benzerliğini çağrıştıracak her türlü tasavvurdan uzak durmuştur. Bu düşüncenin bir devamı olarak Allah'ın gözle görülmesini de kesin olarak reddetmiştir. Mu'tezile Allah'ın görülmesini "bilinmesi" olarak yorumlamıştır.

a) **Nakli Delil:** *"Gözler onu idrak edemez fakat O gözleri idrak eder." (Enâm, 6/103) ayetidir.*

"Ey Muhammed! Ehli Kitap, senin kendilerine gökten bir kitap indirmeni isterler. Bundan daha büyüğünü Mûsâ'dan istemişler ve bize Allah'ı apaçık göster, demişlerdi de zulümlerinden ötürü onları yıldırım çarpmıştı." (Nisâ, 4/153.)

c) **Akli Delil:** Mu'tezile'ye göre, bir görme olayından bahsedebilmesi için çeşitli unsurların bir araya gelmesi gerekir. Örneğin insan, görmek için göz duyusuna muhtaçtır. Aynı şekilde gördüğü şeyle karşı karşıya bulunması veya aynı işlevi sağlayacak ayna gibi araçları kullanması gerekir. Şu halde yüce Allah gözle görülebilseydi, ya zâtıyla veya bulunduğu yer itibarıyla bir cihette bulunması gerekirdi. Bu ise, Allah için muhaldir. Mu'tezile Ehl-i Sünnetin ileri sürdüğü "Allah eğer bizâtihî kâim bir varlık ise, cisimler gibi O'nun da görülmesi gerekir" şeklindeki bir çıkarıma karşı çıkar. Çünkü onlara göre,

görümlenin illeti bizâtihi kâim bir varlık olmak değil, karşı karşıya bulunmaktır. Netice olarak Mu'tezile ve Cehmiyye, Allah'ın yaratıklara benzeyeceği gerekçesiyle bu görmeyi reddederler

XII.İMAMET/HİLAFET -1

1.İLK İHTİLAFLAR

Genelde her dinin kendi mensupları arasında, itikadi ve ameli konularda farklılıklar yaşanmıştır. Bunda ayet ve hadislerin yorumu, sosyal çevre, siyasi olaylar, eski inançlar, kültürler, soy ve kabile asabiyeti gibi hususlar etkili olmuştur. Bu farklılıklar kendi sınırları içinde kalıp dinin özüne zarar vermediği müddetçe hoş karşılanabilir. Hatta farklı düşünce, yorum, tartışma ve değerlendirmelerle toplumun maddi ve manevi zenginliğine katkı da sağlanabilir. Dolayısıyla dünyadaki olayların gelişmesine paralel olarak çeşitli yol ve görüşlere itibar edilebilir. Şu kadar ki ihtilaflar; aynı dinin mensupları arasında bir rekabete, yarışmaya ve ayrışmaya yol açmamalıdır. Her dini akımın içtihad ve görüşleri, dinin temel prensiplerine ters düşmemelidir. Halkın bölünmesine ve gruplaşmasına zemin hazırlamamalıdır. ilk ihtilaflara birlikte göz atalım:

2. HZ. PEYGAMBER DÖNEMİ

Medine'ye hicretten sonra, Müslümanların sayısı kademeli olarak artmaya başladı. Elde edilen topraklar daha da genişlemişti. Bu büyümenin doğal bir sonucu olarak, çeşitli etnik guruptan muhtelif inanışa sahip pek çok insan, Müslümanların arasına katılmıştır. Bu durum insanlardaki soru sorma ve cevap alma merakını da arttırmıştır. Hz. Peygamber hayatta olduğu sürece bu merakı giderme imkânı vardı. Çünkü sahabe-i kiram, pek çok konuyu camide, seyahat ve toplantı anında Resûlullah'a sormuş ve karşılığını da almıştır. Bu suretle merakları zail oluyor, kalpleri sükûnete eriyor, şüpheleri dağılıyor ve gönüllerine kâmil iman yerleşiyordu.

3.DÖRT HALİFE DÖNEMİ

Görüldüğü üzere insanların en hayırlı olanları, asr-ı saadette yaşayanlardır. Sonra da sırasıyla onlara tabi olanlardır. Bunlar; Hz. Muhammed (sav)'in vefatından sonra kitap ve sünnet ışığında İslam'ın temel prensiplerini koruyanlardır. Bunların arasında Bedir, Uhud, ilk bey'ata katılanlar ve Hz. Peygamber (sav)tarafından Cennetle müjdelenenler de vardır. Bir bakıma onlar, sonraki nesillerin yolunu aydınlatmak üzere yükseklerde yakılan meşaleler gibidirler. İnsanlara hakkı ve doğru yolu göstermişlerdi.

Adı	Yıl	Ay	Gün
1 Hz. Ebûbekir	2	3	10
2 Hz. Ömer	10	6	8
3 Hz. Osman	11	11	9
4 Hz. Ali	4	9	7
5 Hz. Hasan	0	7	0
TOPLAM	30	1	4

Hz. Muhammed (sav)’in hastalığı ve vefatı ile sahabe ve tabiîn döneminden itibaren karşılaşılan bu olaylara “ilk ihtilaflar” demek mümkündür. Bunları, ana başlıklar halinde şöyle açıklanabilir:

1.Kırtas olayı:

Hz. Peygamber (sav) hastalığı ağırlaştığında; kendisine bir kalem ve kâğıt getirmesini istemiştir. Bunun gerekçesi, yazdıracağı bir mektupla insanların ihtilafa düşmelerini önlemektir. Huzurda bulunanlardan bir kısmı, emrin yerine getirilmesini istemiştir. Fakat Hz. Ömer (r.a)’in de içinde bulunduğu bir grup, bu sözlerin hastalığın şiddeti ve ateşin yükselmiş olmasından dolayı söylenmiş olabileceğini düşünerek uygun görmemiş, Kur’an ve sünnetin kendilerine yeteceğini açıklamışlardır. Resûlullah bu ihtilafı fark edince,“Beni rahat bırakın, yanımda tartışmayın”(Buhari; Kısra ve Kayser, 3) buyurmuştur. Neticede kalem ve kâğıt getirilmemiş, vasiyet de yazılmamıştır. Daha sonra Şiiler bu olayı irdeleyecek ve “eğer kâğıt, kalem getirilseydi, Hz Peygamber (sav), Hz. Ali’yi halife bıraktığını yazacaktı” şeklinde bir yorum yaparak onu kendi siyasal görüşlerine tutanak yapacaklardır.

2. Üsâme b. Zeyd olayı:

Hz. Muhammed (sav)’ın sağlığında, Usâme bin Zeyd (öl.54/673)’in başkanlığında bir ordu Suriye seferi için hazırlanmıştı. Resûlullah’ın hastalığı başlayınca ordunun hareketi konusunda ihtilaf çıkmış ve bir süre ertelenmiştir. Ortalık sükûnete erdikten sonra yapılan görüşmeler sonunda, Hz. Ebû Bekir (r.a); bu ordunun Hz. Peygamber (sav)’in emri üzerine hazırlandığını hatırlatmış, emre uymada hayır ve bereket olacağını ifade ederek yola çıkmasına karar vermiştir.

3.Hz. Peygamber’in vefatını kabullenememek: Hz. Peygamber (sav.)’ın ölüm haberinin duyulması üzerine sahabe, ona olan aşırı sevgisinden dolayı çok üzülmüştü. Hz. Ömer (r.a.) de bunlardan biriydi. Buna karşılık münaflıklar, sevinmiş ve artık İslam’ın yok olacağına dair ifadeler sarf etmişlerdir. Hz. Ömer (r.a.) bunları da

duyunca amacını aşan şu ifadeyi kullanmıştır: “Kim Resûlullah’ın vefat ettiğini söylerse onu şu kılıcımla öldürürüm.” Bunun üzerine Hz. Ebubekir ayağa kalkarak “Muhakkak ki sen de öleceksin, onlar da ölecekler”(Zümer; 39/30) mealindeki ayeti okumuştur. Bu ayeti duyunca Hz. Ömer teskin olmuş ve Müslümanlar da tartışmayı kesip ilahi emre teslim olmuşlardır.

4. Hz. Peygamber’in nereye defnedileceği konusu:Diğer bir görüş ayrılığı da Resûlullah’ın defnedileceği yer konusunda meydana gelmiştir. Bazıları onun doğum yeri olan Mekke’de defnedilmesini istemiştir. Çünkü Müslümanların kiblesi olan Kâbe ve Mescidü-l Haram Mekke’dedir. Bir kısmı da Kudüs’e götürülmesini arzu etmiştir. Zira Hz. İbrahim (a.s.)’in da aralarında bulunduğu birçok peygamberin kabri buradadır. Fakat Ensar başta olmak üzere, Müslümanların önemli bir bölümü de onun Medine’de defnedilmesini arzu etmiştir. Bu olay da yine Hz. Ebû Bekir’in, “Peygamberler vefat ettikleri yerde defnedilirler”(Camius-Sağır; 2/ 153) Mealindeki hadisi delil göstermesiyle çözülmüş ve kucağında vefat ettiği Hz. Aişe (r.a.)’nin hücresinde defnedilmesi uygun görülmüştür.

5. Halifenin kim olacağı tartışması: Hz. Muhammed (sav)’ın vefatından hemen sonra karşılaşılan problemlerden biri de halife (imam) tayini idi. Daha defin işlemleri sürerken ensardan bir grup Ben-i Sa’ide Sofasında toplanarak halifenin ensardan mı yoksa muhacirlerden mi seçileceği hususunu görüşmeğe başlamışlardı. Konudan haber alınması üzerine, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ile birlikte olay yerine gelmişlerdir. Kimin halife olacağı hususu bir süre tartışılmış, ancak Hz. Ömer’in Hz. Ebû Bekir’i halife gösterip biat etmesiyle problem çözülmüştür. Fakat şu var ki, daha sonra “imamet” konusu büyütülerek tekrar gündeme gelmiş ve itikadi bir mes’ele olarak kelim kitaplarına kadar girmiştir. .

6. İrtidat olayı: Hz. Peygamber (sav)’ın vefatından sonra bazı kabile mensupları zekât vermek istememiştir. Allah’ın bu emrini yerine getirmeyenlere müsamaha mı edilecek yoksa Resûlullah’ın sağlığında emrettiği ceza mı uygulanacaktı? Hz. Ebu Bekir döneminde, fırsatı kendi lehine çevirmek isteyenlerin müdahalesiyle ridde olayları iyice artmıştı. Bazı kabileler zekât vermeyi reddediyordu. Tehlikenin büyümesi üzerine Hz. Ebu Bekir ayrı ayrı on bir askeri birlik oluşturarak bu olayların önüne geçmeye çalıştı. Bu konuda da tartışmalar olmuştur. Yapılan istişareler sonucunda Hz. Ebû Bekir’in görüşü benimsenmiş ve asker gönderip İslam’ın emri olan zekâtın toplanması yeniden sağlanmıştır.

7. Kur’an ayetlerini bir araya toplanması: İslam’ın ilk yıllarında meydana gelen savaşlar ve yaşanan ölüm olayları, Kur’an ayetlerini yazıp ezberleyen vahiy kâtipleri ve hafızlar açısından tehlike arz ediyordu. Bunlar

Kur'an-ı kerimi hafızalarında taşıyan birer canlı Mushaf idiler. Hastalık ve ölüm bunlar için de mukadderdi. Bazen de bunların savaşa ve gurbete çıkmaları gerekiyordu. Sayıları gittikçe azalıyordu. Bu tür sıkıntılar Kur'an'ın, sonraki nesillere aktarılması açısından büyük bir tehlikeydi. Konu hakkında endişe duyan Hz. Ömer, Halife Hz. Ebû Bekir ve diğer ilgililerle görüşmüş ve muhtemel tehlikenin önüne geçmek için önlem alınmasını talep etmiştir. Bu talep "Hz. Peygamber'in yapmadığını yapmak doğru olur mu" şeklinde bazı tartışmalara neden olmuşsa da sonunda Kur'an-ı Kerim'in toplanması ve Mushaf haline getirilmesi düşüncesi uygun bulunmuş ve "icma" halinde kabul görmüştür. .

8. Yalancı peygamber olayı: Nübüvvetle ilgili ilk tartışmalardan biri de yalancı peygamberlerin ortaya çıkmalarıdır. Daha Hz. Peygamber (sav) hayatta iken Yemen'de yalancı peygamberlerin ayak sesleri gelmeye başlamıştır. Bu hareket Hz. Ebû Bekir (r.a)'ın halifeliği döneminde hız kazanmış bir taraftan yalancı peygamberler ortaya çıkmış diğer taraftan da irtidat (dinden çıkma) kapısı aralanmak istenmiştir. Çok geçmeden alınan önlemlerle hareketin öncülüğünü yapan ve San'a yalancısı Esvedü'l-Ansî (öl.11/632) ile Yemame yalancı peygamberi bilinen Müseylemetü'l-Kezzab (öl.12/633)'ın öldürülmesiyle sona ermiştir

9. Hz. Osman'ın idare tarzı: . Ebubekir ve Hz. Ömer döneminde ümmetin tümünü etkileyen bir ihtilaf çıkmadı. Bu dönemde yönetim ile tebaa arasında büyük problem yaşanmadığı söylenebilir. Hz. Osman dönemine gelince, ümmet arasında ihtilaflar zuhur etmeye başladı. Bu ihtilaflar isyan derecesine varındı ve halifenin şehit edilmesine kadar götürüldü. Bütün bu sebepler arasında; Hz. Osman'ın yaşlanması, meselelere hâkim olamaması, akrabalarını kıramaması ve devlet görevlerini genelde Ümeyye kabilesine mensup kimselere vermesi gibi nedenler sayılmıştır.

10. Cemel ve Sıffin olayları: İslam tarihinde Müslümanları karşı karşıya getiren iki büyük ihtilaf daha vardır. Bunlardan biri Cemel vak'ası, diğeri de Sıffin savaşıdır. Cemel vak'ası Hz. Ali ile Hz. Aişe'nin önderlik ettiği iki gurup arasında cereyan etmiştir. Sıffin savaşı ise, Hz. Ali ve Muaviye'nin başını çektiği taraflar arasında yaşanmıştır. Burada gündeme gelen Hakem olayı ise ayrı bir ihtilaf ve huzursuzluk nedenidir. Ne var ki, Amr İbnu'lAs (öl.43/663) ile Ebû Musa el-Eş'arî (öl.44/664)'nin hakemliği sonucunda Hz. Ali sözde Hilafet görevinden azledilmiş ve Muaviye de O'nun yerine Halife olmuştur

2. İHTİLAFLARIN ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ

İhtilafların ortaya çıkış sebepleri yukarda saymıştık bunların dışında r. Osmanlı ve Cumhuriyet dönemini yaşamış olan merhum İzmirli İsmail Hakkı (1869-1946), İslam toplumunda ihtilafların ortaya çıkış nedenlerini biri genel, diğeri de özel olmak üzere iki sebebe bağlamıştır:

a) Genel sebep, İslam dininin, sosyal ve düşünce hürriyetine (hürriyet-i efkâr) önem veren bir din olmasıdır. Bu nedenle Müslümanlar, başlangıçtan itibaren bağımsızlığa, fikirlerini ve işlerini çekinmeden ortaya koymaya alışmışlardır. Kral, padişah ve yöneticilerin huzurunda doğru bildiklerini serbestçe dile getirmişlerdir. Kral ve idarecilerin heybetleri, onların fikirlerini açıklamaya mani olmamıştır. Kitap ve sünneti yorumlarken sadece taklit değil akıllarını da kullanmışlardır. Böylece Müslümanların muhakeme, 7 araştırma, tartışma kabiliyetleri gelişmiş ve yetkilerini özgüvenle kullanmışlardır. Bu kabiliyete sahip olan herkes düşüncesini açıkça ifade etmiştir.

b) Özel sebep ise ya siyasi veya ilmidir. İslam sosyal amaçlı bir dindir. Güçlü bir hükümetin idaresinde güçlü bir toplum tesis eder. Sosyal başarı için tek siyaseti esas alır. Bireylerin ve toplumun hukukunu adaletli kanunların altında himaye eder. Çünkü İslam siyaseti adil olan siyasettir. Zulme dayalı bir siyaset değildir. İç siyasette itaat, dış siyasette ise büyüme ve gelişmeyi hedef alır. Zira esaret ve zillet İslam'ın ruhuna aykırıdır. İtaat ise mutlak değildir, sadece iyilikte ve meşru işlerin gerçekleşmesinde şarttır. Bu nedenle İslam, sağlıklı bir dünya siyaseti için, peygamberlere halef olmak üzere İmamet (Devlet Başkanlığı) müessesesini zarurî görmüştür. Bu sayede Müslümanların hakları korunmuş ve adaleti sağlayan bir millet oluşmuştur: Nitekim şu ayeti kerime de adaletli bir Müslüman toplumun özelliğini bize açıklamaktadır. *“Yarattıklarımızdan, daima hakka ileten ve adaleti hak ile yerine getiren bir millet bulunur*

XIII.İMAMET/HİLAFAFET – 2

İMAMET VE HİLAFAFET

a. İmamet: imamet kelimesi sözlükte, kendisine uyulan kimse demektir. Toplumun başında bulunan ve toplumun fertlerini yönlendiren kişilere de imam denir. İmamın yönettiği topluma da ümmet veya cemaat denir. imamet, Hz. Muhammed (sav)’in vefatından sonra siyasî ve hukukî anlamda İslâm toplumunun idaresini en üst seviyede üzerine alan kişinin görev ve makamını ifade etmek için kullanılmıştır.

Cürcanî ise, imametın tarifini şöyle yapmıştır: imamet, din ve dünya işlerinde bir şahsa tevdi edilen genel yöneticilik demektir.

Ehl-i sünnet ve Mu'tezile aynı görüşü benimsemiştir. Bu iki itikadi mezhebe göre İmamet veya halife; Hz. Peygamber(sav)'e vekâleten/niyabeten din ve dünya işlerinde yapılan genel bir liderliktir.

Tarihçiler “imamet” kavramı yerine Hz. Ebû Bekir'den başlayıp Osmanlı Devleti'nin sonuna kadar devam eden yönetime ilişkin tarihî ve siyasi olayları “hilâfet” kelimesiyle ifade etmişlerdir. Buna göre imamet nazârî anlamda devlet başkanlığını, hilâfet ise fiilî otoriteyi belirtmektedir

Şia'ya göre imamet; sadece dünyevî otorite yönüyle değil hem cismanî hem ruhanî yetkiler bakımından nübüvvetin devamı olarak değerlendirmişlerdir.

b. Hilafet: Hilafet ise sözlükte “birinin yerine geçmek, vekâlet veya temsil etmek” gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak da, İslâm toplumunda Hz. Peygamber'den sonraki devlet başkanlığı kurumunu ifade eder. Hz. Ömer devrinden itibaren halife kavramının yerine, “emîrü'l-mü'minîn” kullanılmıştır. Ancak ileri dönem kaynaklarında hilafeti, cemaatle kılınan namazlardaki imamlıktan ayırmak için devlet başkanlığına “imâmet-i kübrâ/ imâmet-i uzmâ” unvanlarının verildiği görülmüştür.

Ehl-i Sünnet dünyasında ise hilafet, “dini ve siyasi liderlik” anlamında tanınmış ve kullanılmıştır. **Şii grupları ise,** aynı anlamı kast etmekle beraber hilafet yerine “imamet” tabirini kullanarak ona bir de masumiyet ilave etmişlerdir.

c. Halife: Birinin yerine geçerek işini, görevini devam ettiren kişi anlamına da gelmektedir. tasavvuf alanında da tarikatın önderi ve onun vefatından sonra yerine geçecek kimseye de halife denmiştir

İbn Abbas' a göre Hz. Âdem, Allah'ın koyduğu hükümleri O'nun adına uygulamak üzere yaratılan ilk halifedir

İbn Mes'ûd'a göre de, Hz. Âdem ve insan yeryüzüne hükmettiği için Allah'ın halifesi olmuştur.

İMAMET VE HÜKMÜ

Ehl-i Sünnet mensuplarına göre, bir kimseye, “imamet-i kübra” ile iman etmek dinen vacip değildir. Ancak imamı belirlemek, tayin etmek ve ona tabi olmak bir sorumluluktur. Bu açıklamalardan sonra tekrar hatırlatmak gerekirse, Ehl-i Sünnete göre, imamet, kesinlikle dinin temel prensipleri arasında yer almamaktadır. Sadece, din ve dünya işlerinde imamet vasıflarını taşıyan herhangi bir şahsın Resulullah'a halife sıfatıyla ümmeti idare etmesidir. İmam veya halife vasiyet ve tayinle değil, doğrudan ümmetin meşvereti ve seçimi ile işbaşına gelir. Zira İmamet ilahi bir makam değildir.

Mu'tezile ve Zeydiye mezhebi mensupları, imam tayininin aklen zorunlu olduğunu söylemişlerdir. **Mu'tezile'den Câhiz, ve Ebu'l Hüseyin e göre**, hem aklen hem naklen zorunludur.

Hariçiler ise, imamın, tayin edilmesinin kesinlikle zorunlu olmadığını ancak mümkün olduğunu ifade etmişlerdir. **Ebu Bekir el'Esam ve takipçileri gibi bir gruba göre**; İmam tayini fitne zamanında zorunlu barış ve emniyet zamanında zorunlu değildir.

Şia mezhebi, imamet kurumunu imanın temel esaslarından biri olarak kabul etmiştir. Bu nedenle Şia anlayışına göre iman, ancak usulü-ü dinden olan imamete, iman etmekle tamamlanır Şiiler imamet konusunda daha da ileri giderek onları nebiler ve resullerden üstün tutmuşlardır.

İMAMET VE ŞİA MEZHEBİNİN İNANCI

Şia mezhebinin inancı, beş esas üzerine inşa edilmiştir. Buna “Şia'nın Amentüsü veya Kelamı” da denebilir.

1.Tevhid: Şia mensupları; tevhidin, “Allah'ın sıfatlarının zâtının aynı olduğunu” söylemiştir.

2. Adl: Şia adl prensibinin yorumunda da mutezile mezhebinin düşüncesine yaklaşmıştır. i Mu'tezile gibi “Allah'ın hasen olanı yapması, kabih olanı terketmesi” biçiminde tanımlamışlardır. Bu inançla ilgili olarak hüsün ve kubhun aklılığı, iradî fiillerin kullar tarafından yaratıldığı, hidayet ve sapıklığın kulların iradeleri dâhilinde bulunduğu gibi konularda genellikle mutezile mezhebinin çizgisini devam ettirmişlerdir.

3. Nübüvvet: Şia ve onun kolu olan İsnâaşeriyye kelamcılarına göre peygamber göndermek, lutfu açısından Allah'a vâciptir. İlki Âdem, sonuncusu Hz. Muhammed olmak üzere 124.000 peygamber gönderilmiştir

4. İmâmet şia göre peygamberlerin masum oluşuyla ilgili bütün deliller imamların masumiyeti için de geçerlidir. Diğer taraftan fırka âlimleri, imamet için önemli bir vasıf olarak saydıkları efdaliyetin Hz. Ali'de gerçekleştiğini iddia etmişlerdir. Bu durumda ilk üç halifenin, hilafetlerinin sahih olmadığını söylemişlerdir. Bu sebeple ilk üç halifenin imâmetini bâtil gören bu âlimler imametın Hz. Ali'den sonra oğlu Hasan'a, ardından Hüseyin'e, ondan sonra da Hüseyin'in neslinden olmak üzere babadan oğula intikal ettiğini iddia etmişlerdir.

5. İmâmet: Şia bu başlık altında âhiret konularını tartışmıştır. Şia mead'ı dönüş zamanı ve yeri kavramı içinde ele almıştır. Buna göre; kabir sorgulaması içinde, Rabbin, nebin ve kitabın dışında bir de “İmamın kimdir?” sorusu sorulacaktır. Maşherdeki geçiş yerlerinden birinin “velâyet” adını taşıyıp buradan ancak on iki imama bağlılık gösterenlerin geçebileceği ifade edilmiştir. Keza sıratın “cehennem köprüsü” anlamının yanında “imamlar” mânasına da geldiği, Allah'ın, bu köprüden imamlara itaat etmiş kimselerin geçmesine ancak izin vereceği

açıklanmıştır. Bu bağlamda, şefaati de hak görür ve bu yetkinin Peygamber'in yanı sıra imamlara da verilmiş olduğunu kabul eder.

İMAMET VE SEÇİM

Hiz. Peygamber (sav), ashabından herhangi birisine, yerine vekâlet etmesi için açık bir beyanda bulunmamıştır. Ancak vefatından bir süre önce rahatsızlığı nedeniyle mescide gelemediği için haber göndererek“ Ebu Bekir'e söyleyin, cemaata namaz kıldırın” buyurmuşlardır. (Müslim, es- Salât, 21) Hasan-ı Basri ve bazı hadisçiler, bu hadisin anlamında Ebu Bekir'in hilafetine gizli bir delil ve işaret olduğunu, emirde de açık bir delil (nassı celi) bulunduğunu söylemişlerdi. **Şia taifesi de**, Hiz. Ali'nin hilafetinin daha açık bir delil (nass-ı sariha) ile sabit olduğunu iddia etmiştir. **Oysaki Ehl-i Sünnete göre** Hiz. Peygamber (sav), vefatından sonra halife olacak kişi hakkında delil olacak bir işaret veya açıklamada bulunmadığı şeklindedir. Çünkü Ehl-i Sünnetin tamamına yakını, **Mu'tezile ile Haricilerin ise** tamamı, Kur'an ve Sünnette halifenin seçimine dair bir delil bulunmadığı hususunda icma etmişlerdir. Bu nedenle Resulullah'ın yerine gelecek kişi, “Ehl-i hall ve'l-akd” olarak isimlendirilen bir “seçim heyeti” tarafından belirlenmesine bırakılmıştır.

Otoriteyi koruyacak bir güce daima ihtiyaç vardır. İmam tayin etmenin Allah'a zorunlu olduğunu düşünenler şöyle bir delil ileri sürmüşlerdir: “Bu, kulun itaate daha yakın ve isyandan daha uzak olmasına zemin hazırlayan bir lütuftur. Lütuf ise Yüce Allah'ın kullarına bir ikramıdır. Şayet imam tayininde herhangi bir ihtilaf çıkmadan işlemler tamamlanırsa problem yok demektir. Fakat imam veya halifenin seçiminde ihtilaf çıkarsa sırasıyla bilgili olan tercih edilmesi, şayet bilgide de eşit iseler, takvada önde olanın seçilmesi bunda da eşitlik söz konusu olursa daha yaşlı ve tecrübeli olanın tercih edilmesi gerekir.

İMAMA/ HALİFEYE BİAT ETMEK

Biat kavramı şöyle tanımlanmıştır: slâm devletinde idare edenle idare edilenler arasında yapılan, seçim veya bağıllık özelliğini taşıyan sosyopolitik akit demektir. İslam tarihinde yapılan ilk biat, Akabe biatıdır. Bir diğeri de Bey'atı rıdvandır. Asr-ı saadet ile başlayan bu biat geleneği Selçuklular, Abbasiler ve Osmanlı hükümdarlarının görevlerine başlamlarında da çeşitli ifade ve törenlerle devam. İmametin gerçekleşmesi için önemli bir husus olan biat işleminin kabul görüp tamamlanması gerekmektedir. Ehl-i sünnet, Mutezile ve Zeydiyye'den Saliha grubuna göre, imamet/ hilafet, “ehl-i hal ve'l akdin” biatıyla sübut bulur. Buna vekâleten biat da denir. Çağımızda

meclislerde yapılan güven oylamaları buna örnek gösterilebilir. Ancak Şia bu görüşe muhalefet ederek imametın nasstan başka bir yolu olmadığını söylemiştir. etmiştir.

İMAMIN TAYİNİ VE ONA İTAAT ETMENİN GEREKLİLİĞİ

İmamın tayin edilmesi ve ona itaat edilmesi şer’î bakımdan (sem’an) ümmete vâcibdir. Nitekim Hz. Peygamber (sav) aşağıdaki hadislerle açıkladığı gibi huzurlu bir toplumun inşası için güçlü bir yönetime, otoriteye ve ona itaat etmeye ihtiyaç vardır: “Kim zamanın imamını tanımadan ölürse cahiliye ölümü üzerine ölmüş olur.” (Müslim, İmare,58)“Kim boynunda biat bağı bulunmadan ölürse, cahiliye ölümü ile ölmüş olur. Ayrıca ümmet, Hz. Peygamberin vefatından sonra bu meselenin önemli bir vazife olduğunu kabul etmiş ve bu konuda fikir birliğine varmıştır. Ancak Mu’tezile ve Hariciler bunu kabul etmemişlerdir. Mu’tezile, Müslümanların kendi imamlarını biatle atanmasının (nasbinin müminlerin üzerine sem’i ve şer’i delillerle vacip olmayıp akli gereklilikle)vücûbiyetle vacip olduğunu söylemiştir. Hariciler de bu konunun şer’de, akılda vacip olmadığını, sadece câiz olduğunu ileri sürmüşler ve imam tayinin sem’i ve şer’î delillerle Müslümanların üzerine vacip olduğuna hükmeden Ehl-i Sünnete muhalefette bulunmuşlardır. Ehl-i sünnete göre; biatle imam nasbını terk eden Müslüman cemaatı, dini bir vacibi terk ettiklerinden günahkâr(âsim) olurlar. Mu’tezililer ile Hariciler, günahkâr olmayacaklarını söylemişlerdir.

İMAMETİN ŞARTLARI

İmamet veya hilafet için gerekli olan şartları aşağıdaki maddelerle açıklamak mümkündür:

1) Müslüman olmak 2) Erkek olmak 3) Bâliğ olmak 4) Mükellef olmak 5) Hür olmak 6) Cesur olmak 7) Ümmetin hukukunu muhafazaya muktedir olmak, 8) Genel İşleri yönetmede yeterli ve ehil olmak, 9) Kureyş Kabilesine mensup olmak, gibi hususlardır.

Bu şartlara bakıldığında, anlaşılacağı üzere imamette/hilafette aranan şartlarla nübüvvette aranan şartlar aynı değildir. Çünkü nübüvvet görevi, ilahidir ve vahye dayanmaktadır. İmamet/hilafet ise, siyasi ve yöneticilik özelliği olan, tecrübe gerektiren ve insanların seçimi ile belirlenmesi gereken bir görevdir.

Matüridi yönetimi elinde bulunduran kişide olması gereken özelliğin takva ve basiret olduğunu söylemiştir.

Müfessir İmam Kurtubi ise; halifelik makamına seçilecek kişiler için şu üstünlüklerin bulunması gerektiğine işaret etmiştir: Halife, bilgili, tecrübeli olmalı, savaş idaresini, askeri sevk ve idare etmesini bilmeli, halkın

hukukunu koruyabilmeli ve mazlunun hakkını zalimden alacak bir kudrete sahip olmalıdır. Diğer taraftan halkın memnuniyetini kazanmak için, halife adil olmalıdır.

İMAMET VE KUREYŞİLİK ŞARTI

İmamet hakkında tartışılan konulardan biri de, imamın Kureyşilik meselesidir. Cürcanî imamet için ön görülen bazı sıfatların ihtilaflı olduğunu söylemiştir. Bunlardan birinin de imamın Kureyş kabilesine mensup olmasıdır. Eş'ariler bunu şart koşmuştur. Mutezile mensuplarından bir kısmı ile Hariciler bu şartı kabul etmemişlerdir. İmamet konusunu en çok savunan Şia'ya göre, imamın Kureyşî değil Haşimi kabilesine mensup olması şarttır. Rafizîler ise, imamdaki kabile mensubiyetinden çok masumiyet şartını aramışlardır.

Ehl-i sünnet âlimleri de imamet, biat akdinin sıhhatle gerçekleşmesini istemişlerdir.

Haricilere göre imamın Kureyşten olma şartı, İslam'ın getirdiği eşitlik anlayışına aykırıdır. Hz. Ömer'in Huzeyfe'nin azatlığı için o sağ olsaydı onu yerime halife bırakırdım dediği Salim Kureyş kabilesine mensup değildir. Şayet böyle bir zorunluluk olsaydı Hz. Ömer'in böyle dememesi gerekirdi.

İbni Haldun da Hz. Peygamber (sav)'in hadisini Kureyşin o dönemde sahip olduğu nüfuz ve asabiyetle izah etmektedir. Ona göre halifenin İslam toplumunu etrafında toplayacak saygınlığı bulunan bir kabileden olması gerekir.

İMAM GÖRÜNÜR OLMALIDIR

İmamet görevinde bulunan kişinin takva sahibi (muttaki), âlim ve görünür olması gerekir. İmam saklı ve beklenen biri olmalıdır. Çünkü imamın atanmasından maksat, onun halkın işlerini ve ihtiyaçlarını yerine getirebilecek durumda olması gerekir. Zira imam, kendisine müracaat edilmesi durumunda görünür ve ulaşılabilir olmalıdır. Düşman korkusu veya başka bir nedenle gizlenmiş olmamalıdır. Özellikle imamın devrin yaşayan insanları arasında olması vaciptir.

Şia'nın İmamiyye kolu, imamın konumu ile ilgili şu iddiada bulunmuştur: Hz. Peygamber(sav)'den sonra gerçek halife Hz. Ali'dir. Daha sonra sıra ile onun soyundan gelen on iki imam'dır. Bundan sonra da on iki imamdan biri olan Hasan Askerî'nin evladından biri olarak kabul edilen Muhammed Mehdi'dir. Ancak bu son imam/halife düşmandan korktuğu için gizlenmiştir. İmamiyye Şiası'nın bu inancı ve yaklaşımı hayatın akışına uygun görünmemektedir.

ON İKİ İMAM

İmamlar dönemi ilk imam Ali b. Ebû Tâlib ile başlamış ve on ikinci imam Muhammed el-Mehdî'nin (260 /874) yılında küçük gaybete intikaline kadar devam etmiştir. Şîî mezhebinin tarihinde imamların sayısına ve isimlerine göre çok değişik fırkalar oluşmuşsa da İsnââşeriyye'ye göre üzerinde ittifak edilen on iki imamın isimleri ve sıralamaları şöyledir:

1-Ali b. Ebû Tâlib (ö. 40/661),

2-Hasan b. Ali (ö. 49/669),

3-Hüseyin b. Ali (ö. 61/680),

4-Ali Zeynelâbidîn (ö. 94/713), 19

5-Muhammed el-Bâkır (ö. 114/733),

6-Ca'fer es-Sâdık (ö. 148/765),

7-Mûsâ el-Kâzım (ö. 183/799),

8-Ali er-Rızâ (ö. 203/818),

9-Muhammed et-Takî el-Cevâd (ö. 220/835),

10-Ali en-Nakî el-Hâdî (ö. 254/868),

11- Hasan b. Ali el-Askerî (ö. 260/874),

12--Muhammed el-Mehdî el-Muntazar (Doğumu, 15 Şâban 255 / 29 Temmuz 869)

On ikinci imamın kayboluşundan itibaren başlayan döneme “gaybet dönemi” denir.

XIV. İMAMET/HİLAFET – 3

İMAM/HALİFEYİ SEVMEK

Hız. Muhammed (sav), müminlere canlarından ileridir. Onları kendilerinden çok düşünür ve korur. Hep onların iyiliğine olanı emreder. Zararlarına olan şeyleri de yasaklar. Onun emirlerine gönülden teslim olamayanlar olgun mümin sayılmazlar. Çünkü o yalnız bir kişinin babası değil bütün müminlerin babası sayılır. Hatta onlara babalarından ve canlarından daha yakın olduğu, hanımlarının da müminlerin anneleri olduğu bildirilmiştir. Buna göre, Hız. Peygamber (sav) müminlerden sadece birine değil, ümmetinden olan herkese bu kadar yakındır. İmama biat etmek vacip olduğu gibi, İslam bilginlerinin belirttiği üzere, ona muhabbet beslemek de vaciptir. Çünkü imam,

Allah Resûlü'nun yerini temsil etmektedir. Bu yönüyle imam/ halife, müminlere kendi nefislerinden daha yakın ve evladır.

İMAMET, BİRLİK VE BÜTÜNLÜK

Birlik ve beraberlik, sosyal bir toplum olmanın temel şartıdır. Kur'an-ı Kerim bu konuda müminler için bir hedef belirlemiştir. Bu hedef hep birlikte Allah'ın yüce kitabına tabi olarak ortak ve birlikte hareket etme stratejisidir: Hz. Peygamber (sav)'e biat ve muhabbet, bütün Müslümanları kapsamaktadır. Biat ve muhabbetin gerekliliği yalnız İslam mülkünde olan yerlerde ikamet eden Müslümanlara mahsus değildir. Aksine yabancı ülkelerde bulunan Müslümanları da kapsamaktadır. Yabancı hükümetlerin hükmü altında bulunan müminlerin de, İslam toplumunun halifesine söz ve fiil ile tabi olmaları mümkün olamadığı takdirde, kalpleri ile biat ve muhabbetlerini koruyarak sürdürmelerinin vacip olduğu ifade edilmiştir

SİYASİ YÖNDEN İMAMET

İmam, kamuya ait işlerde tedbirler alarak memleketin nizamına uygun siyaset yapar. Müslümanların topraklarına tabi sınırların korunması ve isyancılarla savaşılması konusunda gereken emirleri verir. Müminlerin halifesi, dini emir ve nehiylerle ilgili detaylıca açıklanmayan konularda halkın maslahatına uygun çalışmalar yapar. Din ve dünya işlerinde Müslümanların saadet ve menfaatine uygun tedbirler alır. Toplumun zarar görmesine, zayıflama ve helak olmasına sebep olan işlerle ilgili önlemler alır.

HUZURU SAĞLAMAK VE BİD'ATLARA KARŞI KOYMAK

İslam dininin itikat ve ibadet esasları başta olmak üzere temel hükümleriyle ilgili bid'atların yayılması söz konusu olduğunda yetkili merciler tarafından önlemler alınmalıdır. Keza sık aralıklarla hırsızlık olaylarının meydana gelmesi ve tekrarlanması durumunda suçlulara ölüm dâhil çeşitli cezalar verilebilir. Çünkü Bid'at ehlinin bid'atları ve sapıklıklarının artmasıyla İslam toplumunun çeşitli tehlikelerle karşılaşmaları kaçınılmazdır. Bu inkârcılık ve sapıklık faaliyetlerinin Hz. Muhammed (sav)'in ümmetinin fesat ve dalaletinden korkulduğu zaman isyancı ve isyankâr bid'atçılar, herhangi bir yöntem ile önlenemediği takdirde ümmeti ifsat ve sapıklıktan korumak için sürgün, hapis ve ölüm dâhil çeşitli ceza yöntemleri uygulanabilir. Müslümanların dinî konularda da imama itaat etmesi vaciptir. Aksi takdirde gerek dünyada gerek kıyamet gününde zillete düşerler.

OSMANLI SULTANLARININ HİLAFETİ CAİZ MİDİR?

Müslümanların imamlarının Kureyşli olması şartı, Abbasi ve Selçuklulardan sonra sonra İslam âleminin sevk ve idaresini üstlenen Osmanlı Sultanlarının hilafetlerini ve işlerini zorlaştırmıştır. Ancak gerçek anlamda hilafetin Yüce Allah'tan olması, beraberinde ilahi kudretin bulunması ve cemaatin biatiyle gerçekleşmesi dikkate alındığında Osmanlı Sultanlarının da imamet ve hilafetlerinin caiz olduğunda şüphe yoktur. Osmanlı yönetiminin kendi tarihindeki büyük fetihleri, keza Müslüman toplumunun sınırsız ve sayısız biatlerinin gerçekleşmesi bunun en güzel örneğidir. Ayrıca dönemlerindeki imamet, hilafet ve otoriteleriyle çağdaşları olan bütün Kureyşlilerin hilafet hizmetindeki acizlikleri ve güçlerinin yetersizlikleri açıkça ortaya çıkmış olması dikkate alındığında, Osmanlı Sultanlarının imamet ve hilafete seçilmelerinin sıhhati hakkında hiçbir şüphe bırakmamaktadır.

Hz. Peygamber (sav)'in şu hadisi de bu hususu teyid etmektedir. “Başınıza, başı kuru üzümü andıran Habeşli bir köle bile geçse, aranızda Allah'ın Kitabı ile hükmettikçe, onu dinleyin ve itaat edin.”

İMAMETİN VEYA HİLAFETİN SONA ERMESİ

imamet, toplumun genel maslahatını ve Müslüman halkın çıkarlarını korumak maksadıyla gerçekleştirilir. Bu nedenle devlet başkanı; mürted, delilik, kör olma, sağır ve dilsiz duruma düşmek gibi imametın sıhhatine engel teşkil eden illet ve sebeplerden sağlam olmalıdır. Görevi başında iken bu hususlardan biriyle karşılaşılması durumunda görevinden alınma sebebi sayılmıştır. Keza ülkenin genel hizmetlerini yerine getiremeyecek şekilde aciz kalma hali de görevden alınma sebebidir. Hak yolundan sapması, günah işlemesi, sefahata dalması ve ahlaki konularda duyarlı davranmaması durumunda ise, İslam fıkıh bilginleri onun azl edilip edilemeyeceği konusunda ihtilaf etmişlerdir. Hanefî ve Şafiî mezheplerine göre imamın, azl edilemeyeceği görüşü tercih edilmiştir. Bu konuda İmam Muhammed ise iki görüş ileri sürmüştür: Şayet imamın görevinde alınması (azli) fitneye neden olacaksa, karşılaşılın iki zarardan en hafifine göre işlem yapılmalıdır. (zararın ehveni tercih edilmelidir

Başarı Allah'tandır.”

BU ÖZETİ HAZIRLAYAN REMZİYE İZCİ SİZLRE DUA EDER DUANIZI BEKLERİM

RABBİM BU İLİM YOLUNDA YOLUMUZU AÇIK ETSİN OKULUMUZU UZATMADAN BİTİRMİYİ NASİP ETSİN İNŞALLAH...AMİN